

Петро АНТОНЕНКО

Фарсорендум на Донбасі

Фарсом назвав цей “референдум” у понеділок на прес-конференції Комітету виборців України його голова Олександр Черненко. У кількох містах Донецької і Луганської областей відбулося дійство, організатори якого не лише не дотримувалися елементарних норм виборчих процесів, волевиявлення громадян, а й навіть демонстративно не прагнули цього, заявив О. Черненко. Не кажучи вже про абсолютну антиконституційність голосування за якісь містечкові “республіки” і їх відокремлення від України. Якщо на півмільйонний Маріуполь, де переважна більшість громадян проігнорували це дійство, знайшлася якась частина охочих голосувати, то навіть вони навряд чи могли це нормально зробити, коли в місті було відкрито всього 8 так званих “виборчих дільниць”. Миттю було оголошено підсумки підрахунку голосів, які, врешті, можна було оголосити й за кілька днів до “референдуму”.

Президентські перегони — за графіком

Комітет виборців України оприлюднив моніторинг перебігу президентської виборчої кампанії щодо виборів 25 травня. Їх оголосив на цій же прес-конференції в УНІАН голова КВУ Олександр Черненко. Звичайно, всіх цікавить специфіка ниніш-

На порозі вибору

Позачергові вибори в Україні не вперше. Але, на відміну від президентських 1994 року чи парламентських 2007-го, які стали наслідком певних суспільно-політичних криз, цього разу маємо набагато вагомішу їхню причину. Ідеться не просто про подолання чергової кризи, а про цивілізаційний європейський вибір України, а також про відстоювання незалежності Української держави, її цілісності. Останнє вже реально під загрозою: тимчасовою окупацією частини нашої території — Криму і сепаратистським шабашем на Сході, в Донбасі, де у неділю відбулося сепаратистське шоу, назване його затійниками, внутрішніми і російськими, “референдумом”.

ніх виборів, пов’язана з Кримом і Донбасом. Ось що зазначив голова КВУ. Крим тимчасово окупували, така офіційна позиція Української держави. Тому вибори на півострові не відбуваються. Але мешканці Криму мають право проголосувати за бажанням у будь-якому регіоні України. Для цього досить заяви і кримської реєстрації в паспортах.

Дещо інша ситуація з Донбасом, який частково контролюють сепаратисти, і тому подекуди існує загроза зриву голосування. Але КВУ розрізняє так

званий “червоний пояс” Донбасу, де найбільші прояви сепаратизму і де відбувається антитерористична операція, і сільський Донбас, північну Луганщину, західну Донецьчину, які контролює українська влада і де підготовка до виборів триває. Загалом КВУ прогнозує зрив голосування на третині території Донбасу. Але вибори загальнонаціональні, і для їхнього проведення, загального результату це практично не має значення. Кількість дільниць, які можуть бути заблоковані, може скласти загалом по країні близько 3—5 %. Утім, і

мешканці Донбасу, де розташовані ці дільниці, теж можуть проголосувати на інших, для чого їм до 19 травня треба подати заяви в органи реєстрації виборців.

Загалом виборча кампанія проходить доволі спокійно. Хоч нашу за давню хворобу — війну компроматів, чорний піар вивести не так просто.

Голова КВУ сказав також про великий інтерес світової громадськості до наших президентських виборів, адже наш вибір важливий не лише для України, а й для світу.

Проти чорного піару

В УНІАН відбулася також прес-конференція керівника виборчого штабу Петра Порошенка, народного депутата Віталія Ковальчука та керівника об’єднаного столичного штабу Порошенка і Кличка, народного депутата Ірини Геращенко. Основна тема — застосування суперниками Порошенка брудних технологій у виборчій кампанії, особливо з боку виборчого штабу кандидата Юлії Тимошенко. Ідеться про щоденні заяви у масмедіа з критикою Петра Порошенка (сам він щодо опонентів вирішив до такого не вдаватися), проплачені публікації в ЗМІ, створення фальшивих сайтів в Інтернеті. Характерним проявом бруду став випуск анонімної так званої газети “Тільки факти”. Перший її випуск великим накладом поширили в багатьох областях. А друк другого випуску виборчий штаб Порошенка зміг заблокувати в одній із друкарень Тернополя. Бруд зупинили за сприяння міліції, яка давно мала б реагувати на подібне. Адже, крім того, що і як тут друкують, у такій продукції, зокрема і в згаданій “газеті”, порушують численні норми виборчого закону, що стосуються ведення агітації: не вказується ні відповідальні за випуск, ні автори публікацій, ні де і яким накладом це друкується. У зв’язку з цим, зазначила Ірина Геращенко, вона звернулася до депутатським запитом до правоохоронних органів із вимогою притягти винних до відповідальності і попереджувати подібне беззаконня. Подібні непорядні прийоми застосовують опоненти і щодо кандидата на міського голову Києва Віталія Кличка. Схоже, декому нічого сказати виборцям, окрім бруду і фальсифікацій. То чи європейський такий вибір у політикумі?

Приєднуємось і підтримуємо

Висловлюємо свою солідарність зі Зверненням до Українського народу Центрального правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка та 30 письменників, діячів науки і культури України щодо основних вимог до кандидатів у президенти України та приєднуємося до звернення щодо підтримки кандидатури Петра Порошенка як найдостойнішого серед усіх претендентів на посаду глави Української держави.

Упродовж останніх 20 років Петро Порошенко проявив себе вмілим організатором високо-ефективного сучасного виробництва, він зарекомендував себе і самовідданим патріотом України, пройшов довгий шлях на усіх щаблях державного будівництва: від народного депутата України і голови парламентського бюджетного комітету до міністра закордонних справ і секретаря РНБО України. На всіх посадах П. Порошенко відзначився лише позитивними здобутками і не викликав жодних застережень щодо своїх моральних якостей, професійності, патріотизму і працьовитості. І що найголовніше для політика — за Петром Порошенком не тягнувся ніточки нещирості, неправди, кримінальних звинувачень чи хоча б найменшої підозри; це красномовний доказ того, що він не вразливий перед внутрішніми і зовнішніми викликами та загрозами, а тому зможе гідно очолювати Україну, бути гарантом її державного суверенітету, територіальної цілісності, дотримання Конституції, прав і свобод люди-

ни та громадянина, виконувати ме обов’язки Президента України в інтересах усіх співвітчизників, підноситиме авторитет України в світі.

Ми впевнені: Петро Порошенко належить до тих людей, які услід за Тарасом Шевченком можуть гордо сказати щодо вже пройденого життєвого шляху і своєї долі:

*Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.*

Ми віримо у Петра Порошенка і закликаємо всіх виборців України голосувати за його кандидатуру як найдостойнішу з-поміж інших кандидатів на виборах Президента України 25 травня 2014 року. З огляду на надзвичайну суспільно-політичну ситуацію та небезпеку зовнішньої агресії, закликаємо всіх виборців України усвідомити свою відповідальність та обрати Президента України вже у 1 першому турі.

Дмитро ЧОБИТ
і Світлана АНТОНІШИН,
бродівські письменники,
члени НСПУ

Дорогі співвітчизники!

Над нами нависла смертельна загроза. Від того, чи відбудуться президентські вибори 25 травня, залежить майбутнє України. Російські агресори й внутрішні “п’ята колона” не приховують планів зірвати ці вибори й продовжити знищення нашої держави. Цього допустити не маємо права.

За цих умов критично важливо, щоб вибори дали результат уже в першому турі — бо інакше вороги України отримають усі можливості зірвати другий тур. Тому сьогодні критично важливо підтримати того кандидата демократичних сил, який має шанси перемогти вже в першому турі. За даними всіх авторитетних соціологів, такий кандидат лише один — Петро Порошенко.

Тому закликаю всіх патріотів України прийняти цей аргумент і зробити все можливе, аби вже 25 травня Україна отримала нового легітимно обраного Президента.

Максим СТІХА,
доктор фізико-математичних наук

Створено батальйон «СІЧ»

У приміщенні Запорізької облради відбулася презентація ГО “Народне ополчення Запоріжжя”, батальйону “СІЧ”.

На презентації були присутні командир Народного ополчення О. В. Ткаченко, голова облдержадміністрації В. О. Баранов, військовий комісар Запорізької області Б. А. Моїн, заступник начальника УМВС у Запорізькій області О. О. Кузнецов, народний депутат України першого скликання О. Ф. Білоусенко, запрошені представники структурних підрозділів Запорізької ОДА, Запорізької міської ради, РДА, обласного військкомату, військових і міліцейських частин, Запорізької обласної організації сприяння обороні України, ветеранських організацій, ополченців, Народної Ради, інших громадських організацій.

Під час презентації ухвалили звернення до мешканців Запорізького краю із закликом вступати до лав Народного ополчення Запоріжжя та створювати відповідні підрозділи у населених пунктах нашої області.

Ініціатор створення організації О. В. Ткаченко подякував присутнім за допомогу в розбудові Народного ополчення і закликав до спільної роботи з питання захисту цілісності України: “Ситуація в Україні нині критична. За таких обставин згідно з давніми українськими традиціями ще з козацьких часів на додаток до чинних структур українських Збройних Сил народ сам бере ініціативу захисту Батьківщини, створюючи Народне ополчення. Нашу позицію, з якою ми звернулися

до Ради оборони області, підтримали, утворивши ГО “Народне ополчення Запоріжжя” підпорядковане Раді оборони області.

Створено батальйон НОЗ “СІЧ”, начальником штабу призначено полковника Володимира Барабаша. Ведеться робота щодо створення підрозділів Народного ополчення Запоріжжя в місті Енергодар, Мелітополь у районних центрах Запорізької області, щодо формування загонів у всіх населених пунктах області. Народне ополчення Запоріжжя поза політикою й не підпорядковане жодній політичній силі. Наша політика — єдина Україна, захист України від загарбників”.

Прес-центр ЗОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка

Олександр ПОНОМАРІВ, доктор філологічних наук, професор, заступник голови Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Мова і соборність

Після того, як наші нові очільники силових структур проґавили втечу Януковича до Росії, й він став ще слухнянішим знаряддям Путіна в його боротьбі проти України; після того, як у вотчинах партії регіонів — на Донеччині й Луганщині антиукраїнські сили, керовані московськими феєбистами розгорнули діяльність, спрямовану на розкол України; після того, як бандити захопили Слов'янськ (місто Михайла Петренка — автора слів безсмертної пісні “Дивлюсь я на небо”), помайданна українська влада заходилася наводити лад на південно-східних теренах України.

Зрозуміло, що після руйнації, якої на всіх щаблях завдав Україні попередній керівний паханат, важко вимагати негайних позитивних змін і критикувати за відсутність їх нову владу. Критикувати легше, ніж робити, та я й не збираюся вдаватися до беззастережної критики (хоч призначення А. Авакова виконувачем обов'язків міністра внутрішніх справ уважав і вважаю великою помилкою).

Тож до подій на Сході України. Коли антиукраїнські сили окупували Слов'янськ, їх потрібно було негайно заблокувати там і не дати змоги тій гідрі поширювати свої голови на простори Донеччини й Луганщини, а потім і далі. Не вийшло. Занадто довго збиралися й розмірковували. Коли вже руйнівники України позахоплювали багато адміністративних будівель, покидали з них, а то й попалили наші державні прапори та почепили прапори сусідньої держави і якоїсь химерної Донецької народної республіки, позабирали зброю в охоронців порядку й машини даівців, тоді нарешті українські силовики розпочали антитерористичну операцію.

Операція йде дуже мляво. В. о. міністра внутрішніх справ не встигає заявити, що той чи той об'єкт відбито в загарбників, як його знову захоплюють промосковські сили. Однією з причин такої тяганини є прагнення уникнути жертв серед місцевих мешканців. Прагнення дуже шляхетне. Але які місцеві мешканці були там, де броньована машина зі зброєю — подарунок В. Жириновського для терористів безперешкодно пройшла через усі блок-пости? Як же такі прикордонники на чолі з беззмінним М. Литвином боронитимуть українську землю, коли на неї посухнуть орди Путіна?

Терористи дедалі більше розперізуються, нахабнішають і просто звіріють (убивство священика, який вийшов їх угамувати, розстріл батька й матері на очах восьмирічної дитини і т. д. і т. п.), сприймаючи (і маючи на те підстави!) обережність і нерішучість української сторони за нашу слабкість, яка заохочує путінських “орлів” та їхніх місцевих поплічників на дальші “подвиґи”. Білоруський президент О. Лукашенко з жодного погляду не може бути зразком для наслідування, але й він нещодавно заявив, що в нього ті, які зазіхають на територіальну цілісність Білорусі, давно вже метялися б на шибеницях. Словом, мав рацію один із західних політиків, який сказав, що Путін зайде в Україну так далеко, як йому дозволить Україна.

А що ж українська влада й еліта? Представники цих категорій суспільства заходилися вмовляти й улещувати протиукраїнські сили, обіцяючи задовольнити всі їх-

ні примхи. Кожній захопленій (з потурання місцевої влади) області обіцяють не лише збільшення економічної самостійності (що є нормальним), а й змогу надавати будь-якій мові статусу майже державної на її теренах, часом згадуючи “при єдиній державній українській”, а то й без такої згадки (що суперечить Конституції й здоровому глуздові). Один із найвищих керівників України, який колись зукраїнізував міністерство економіки АР Крим (і не зустрів жодного спротиву своїх підлеглих), раптом заявив, нібито його дружина розмовляє російською мовою. Невже це правда? Чи це спроба сподобатися терористам? Чи можна собі уявити, щоб президент Масарик у період мовного відродження понімеченої Чехії заявив, що його дружина розмовляє німецькою мовою?

Майже всі політичні діячі, коли звертаються до мешканців південних та східних областей України, відразу переходять на російську мову. Те саме роблять політологи й інші співрозмовники на круглих столах, у студіях радіо й телебачення. Мовляв, аби їх краще зрозуміли. Особливо стараються львів'яни. Ефекту від цього як кіт наплакав, радше навпаки. Коли Львів випендрювався (перепрошую, але не можу дібрати більш підхожого слова) російською мовою, 100 зелених чоловічків удерлися до будинку Верховної Ради Криму, терміново призначили нову Верховну Рад, яка підготувала так званий референдум. Славнозвісний (без іронії!) Святослав Вакарчук на зустрічі зі студентами Донецького національного університету розмовляв з ними російською мовою. Даремно. Три роки тому я з тими самими студентами розмовляв українською мовою. І вже зовсім недавно українську мову в спілкуванні з донецькими студентами використовував професор Києво-Могилянської академії Олексій Гарань. І студенти не тільки зрозуміли українську мову, а й ставили нею запитання.

Антиукраїнськи спрямовані регіонали у Верховній Раді України, оговтавшись після ганебної втечі їхнього вождя, повернулися на свої позиції, знову вимагають надання російській мові статусу державної. І це, на їхню думку, розв'яже всі проблеми на Сході України. Тих проблем хоч греблю гати, жодної з них не розв'язали януковичівці протягом чотири-

річного перебування при владі. Питання мови серед тих проблем далеко не на першому місці. Тож марно силкуються окремі українські патріоти догодити в мовному плані донецьким і луганським сепаратистам.

Марно канали Українського телебачення пишуть поряд з **Єдина країна Єдина страна**, явочним порядком запроваджуючи двомовність у державі.

Марно Єгор Чичеринда на ТВі раз по раз називає Харків першою столицею України. Перша й вічна столиця України — Київ, якому вже більше 1500 років. Між першістю й вічністю Києва в цій функції в різні періоди нашими столицями були Галич, Холм, Львів, Чигирин, Батурин, Глухів (див. публікацію Василя Шпідера в “Слові Просвіти” — ч. 5 за 2014 рік). А заснований 1654 року Харків був першою столицею Радянської України (з

лям, методистам, історикам”. Як можна українську історію віддавати на “розсуд” людям із непевним, часом сумнівним національним спрямуванням?

Далі всіх у потуранні сепаратистам пішов український філософ, письменник, публіцист, проректор Острозької академії Петро Кралюк, який у рубриці “Точка зору” на Радіо Свобода подав, дуже м'яко кажучи, дивний проєкт розв'язання проблем Півдня й Сходу України. Щодо мовної ситуації в Київській Русі точніші відомості пан Кралюк міг би знайти в праці академіка НАНУ Григорія Півторака “Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов” (К., Видавничий центр “Академія”, 2001). Тоді він уник би неточностей у мотивуванні творчої російськомовності “етнічних українців Миколи Гоголя, Нестора Кукольника, Федора Достоєвського, Антона

Фото: SCANPIX/NTB

1918 до 1934 року). У Києві більшовики не змогли проголосити радянську владу. Вони зробили це в Харкові, надавши йому статусу столиці. А коли майже всі наші визвольні змагання розгромлено, коли справжніх українських комуністів знищено (або вони самі вкоротили собі віку), тобто коли в Києві запанував більшовицький “порядок”, столицю повернули до Києва. (Це аж ніяк не принижує ролі славного міста Харкова в українській історії, наші й культури).

Марно міністр освіти й науки Сергій Квіт в інтерв'ю 5-му каналу (4.05.2014) заявив: “Ми повернули підручники з історії, які використовувалися до приходу Табачника. Але інші не забороняли, а віддали на розсуд учите-

Чехова”. До цих етнічних українців, що писали російською мовою, можна додати ще Ганну Горенко (Анну Ахматову), Володимира Короленка, Григорія Мачета й інших. На такий їхній вибір навряд чи вплинула мовна ситуація в Київській Русі.

Ставлення до творчої російськомовності цих видатних людей добре, на мою думку, висловив Євген Маланюк, порівнявши їх з Юрієм Кленом — етнічним німцем Освальдом Бурггардтом: “Освальд Бурггардт, походивши з німців-колоністів, ніколи не поривав ані з мовою свого походження, ані з культурою нації, з якої батьки його прийшли на Україну. Але імена і Освальда Бурггардта, і Юрія Клена звичайно підписували твори лише україн-

ської — і мовою, і духом літератури. Як компенсація за колишніх, теперішніх і, на жаль, майбутніх таки рідних Короленків”.

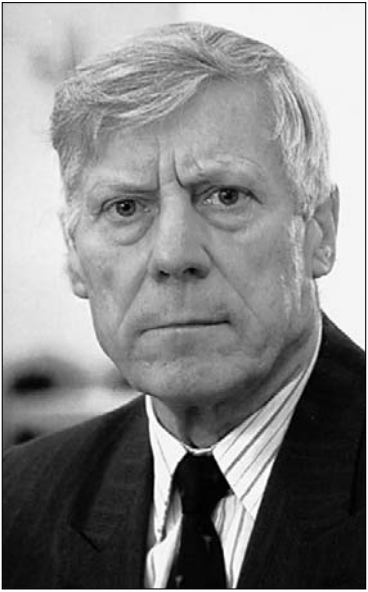
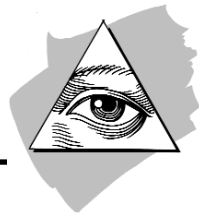
Що ж пропонує Петро Кралюк? Цитую. “Російська мова в Україні — це друга мова української культури, якою спілкується значна частина українців”.

Далі йдеться про те, що потрібно розробити український варіант російської мови, можливо, навіть на конституційному рівні. При викладанні російської літератури ввести фрагменти давньоукраїнської літератури. Це, на думку П. Кралюка, забезпечить зростання політичної лояльності російськомовних громадян до України. Тобто пан філософ пропонує зробити суржик ще однією державною мовою в Україні, а твори давньоукраїнської літератури, наприклад, таку перлину, як “Слово о полку Ігоревім” увести до курсу російської літератури. Це ще гірше, ніж вимагає речник партії регіонів і, зокрема, Р. Ахметова у Верховній Раді Микола Левченко.

Шановні вболівальники за лояльність російськомовних громадян! Хочу звернути вашу увагу на те, що коли ви переходите на російську мову, промовляючи до мешканців південно-східних областей, то по-перше, ображаєте українців, які в нестерпних умовах, що їм створили Голенки, Єфремови, Симоненки, Ахметови, Штепи та інші “перевертні й прибудуи орди завойовників-заброд” (Василь Симоненко) зберегли свою українськомовність. По-друге, велика кількість російськомовних мешканців Південного Сходу — це мовно зденаціоналізовані українці, що хотіли б самі або, принаймні, їхні діти повернутися в лоно рідної мови (як повернулися колись у лоно чеської мови понімечені чехи). По-третє, в жодній області України немає людей, що не розуміють української мови. І коли вони телефонують на радіо чи телебачення, то не конче вимагають від тих, до кого звертаються, переходити на мову сусідньої держави.

Отже, зберігаймо гідність. В Україні ніхто ніколи не забороняв російської мови. Але хто хотів, давно вивчив українську. Послухайте, як розмовляють українською молоді кримські татари, що вважають свою рідну кримську землю невіддільною частиною України. Забезпечити соборність України може лише єдина державна українська мова. Вона об'єднує всіх громадян нашої держави в українську політичну націю. Зберімо ж свої зусилля й побудуймо соборну державу, де кожен у міжособистісному спілкуванні користується рідною мовою, а на рівні офіційному віддає належне мові державній. Так ведеться в усьому цивілізованому світі.

У такий відповідальний момент української історії нам конче потрібно обрати загальноукраїнського Президента. Закликаю всіх патріотично налаштованих претендентів на цю посаду відмовитися від своїх претензій на користь найрейтинговішого кандидата Петра Порошенка, бо свої нечисленні відсотки ви будете відбирати саме в нього, а не в прихильників федералізації.

Вадим ПЕПА

Орел у природному привіллі й той, що звеличує імператорську корону, — дві великі різниці. Високо в небі ширяє сизокрилий. А помазаників Божих благословляє кривавий. Хижий. Підступний. Ненажерливий... Усього злостивого, відразливого, осудливого не перелічити. І ніяким хитромудрим прислужникам усього того огидного не відмити. Не відбілити.

Після украї виснажливої восьмирічної національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького багатостраждальна козацько-руська Україна шукає надійного союзника. Покладається на угоду із сусідом, що сповідає ту саму віру — православ'я. А той освячене на Переяславській Раді у змові з ким тільки не зраджує. Кому тільки не пособляє, щоб перетворити життєдайну землю єдиновірного народу на суцільну руїну. І сам дзюбає, уриває, де тільки допадеться. Очі виймає, а трупа не хоче.

А чим далі, тим страшніша погибель. Зловісне сатанинське наслання — “скажений сват” Петро І. Тоді не тільки до якогось там “українського буржуазного націоналізму”, а й загалом до “націоналізму” загарбницька ідеологія ще не думалася. Спромоглася лише на “зрадника Мазепу”. А кого він зрадив, український гетьман? Того, вичерпну характеристику кому дав геніальний російський письменник Лев Толстой. Тільки хто про це знає. Воно під сімома замками. Не для розголосо. Бо правдиве. Подаю у власному перекладі. Українською мовою ніколи не друкувалося:

“З Петра І починаються особливо різючі та особливо близькі й зрозумілі нам жахи російської історії. Біснуватий, п'яний звір, що гние од сифілісу, чверть століття вигублює людей, страчує, палить, закопує живцем у землю, ув'язнює дружину, впадає в блуд, мужолозтвє. Сам, забавляючись, рубає голови, блюзнірствує, їздить із подобою хреста та з чубуком у вигляді дітородних органів і подобою євангелій — ящиком з горілкою. Коронує бляд свою і свого невільника, розоряє Росію і страчує сина. І не лише не згадують його злодіянь, але досі не припиняються вихвалювання доблесті цього чудовиська і нема кінця всіляких видів пам'ятників йому” (Полное собрание сочинений. — Москва, 1936. — Т. 26. — С. 568).

Україна під проводом високоосвіченого Івана Мазепи прагнула вирватися з дикого ординського уярмлення, зі звірячого безправ'я, поривалася до світла, до вищих людських ідеалів, до гуманізму хоча б європейського виміру. Не судилося. П'яний звір задушив надії на волю, незалеж-

Пазурі в печінку

У тяжку годину линеш думкою до заповіданого святим Пророком Тарасом Шевченком. Обпалює мозок застереження про зловорожу загрозу: “Вижде нещасливий У тебе час Та й запустить Пазурі в печінку”. Що за пазурі? Тільки немовля в колісці не відає, ще не знає. Одверни і вбережи, Доле, щоб на його віку не розривали душу кігті двоголового орла. Того, який на гербі російського царату наче вполював, схопив лапищами так звану “державу” — символ земної кулі. За часів Т. Шевченка під тим “штандартом” завоювальники страхали: “Тремти, Кавказ, іде Єрмолов”. І розбивали “добрі ребра й серце” горян, ненаситно проливали ріки крові нових і нових жертв.

ність, державне самоврядування одного з найбільших європейських народів. Його одвічні сподівання на кращу долю обсіла, як бур'яни жито на щедрих ланах, московська блекота. Природну національну свідомість удавив зашморг із погибельним тавром — “мазепинці”.

1918 року ні про яких бандерівців, як і ні про якого Романа Шухевича, й гадки не було. Але звір із безодні дерється на влови. Під його зверхністю ординське дикунство накидається грабувати чуже. А на виправдання навали знаходять не одну причину: “визволяти трудящих” від “буржуїв”. А ще — рятувати від “релігійного опіуму”. Щоб не кадили його “пузаті живодери в рясах”. І точнісінько так, як і тепер, у ХХІ ст., очманіла агресія роздирає, рве на шматки Україну. Підриває, як свиня під дубом, центральну владу. Подрібнює, знесилює її, проголошуючи ще якісь там начебто українські “уряди” то в пограничному до Росії Харкові, а то ще далі, на сміховинному узбіччі — в Таганрозі. Це як приший кобилі хвіст. Але й цього замало, щоб поглинути хіба ж який обшир сусідньої території. Тож поділий на менші кусні, щоб легше перетравлювати. Запускай пазурі в печінку. Виривай із живої плоти кігтями двоголового хижака-мутанта химерну Донецьку, а після тієї зачіпки — Криворізько-Донецьку радянську республіку.

Майже століття минуло від колишніх кровопролитних потворностей, засуджених усім людством і кривавими рядками вписаних у всесвітню історію. А повторюється один до одного. І де? В цивілізованій державі. На Сході миролюбної за природженою вдачею корінного народу України.

Великий вождь трудящих усього світу повчав менш кмітливих прибічників: ми повинні залучати на свій бік бандитів і злочинців, щоб той матеріал не використали наші вороги. Догідливі прислужники прислухалися. І в лютому 1918 р. віддали золотоголавий Київ на поталу озлоблених із переполів зграї під команду ще теплого офіцера Російської імператорської армії Муравйова, вихідця з Костромської губернії, настільки кримінального, що через якихось три місяці він був убитий, як виродок, тими ж самими більшовиками, але вже в Симбірську.

А перед своєю ганебною загибеллю учинив у золотоверхій столиці над Дніпром таку бійню, на яку б і Сатана з пекла не відважився. Наказав бомбардувати з гармат державні будівлі, музеї, величні храми, а передусім — будинок голови Центральної Ради Михайла Грушевського. Зачарований красою рідної землі Микола Гоголь говорив, що рідко який птах долетить до середини Дніпра. А снаряди з благословенням від двоголового орла ще й як перелітали з лівого низького берега на правий високий. І перетворювали піднесене в небо руками людськими на суцільні руїни.

Та якби ж тільки це. Підпорядковані саме Муравйову загони Червоної гвардії і Червоної Армії “ставили до стінки”, розстрілювали на місці будь-якого перехожого за вишиту сорочку, за українське слово на вустах або й за селянський кожух. Не потрібно було доносу, як тепер у Слов'янську, де на українську мову оголошено полювання, як на дичину на вловах. У 1918 р. північні “брати” принесли “волю” на багнетах. А тепер вона — під дулами автоматів і снайперських гвинтівок досконалого німецького виробництва. І до кого апелювати, як у Криму загалом, а в Севастополі зокрема, та на додачу ще там і там свідомим українцям доводиться тримати язик за зубами, бо так і гляди, що накличеш біду.

Як від Антихриста наслання. Великдень. Гудуть дзвони. Весна тепло несе. Оживає природа. Зеленіють життєдайні ниви. Бентежить груди надія на відродження Української Держави як вільної серед вільних і рівної серед рівних у колі народів світу. А телевізійні екрани вертають у морок середньовіччя. У місті Рубіжному, пригорнутому до української душі палким поетичним словом Володимира Сосюри, який народився в Донецьчині, там, де станція Дебальцеве, бозна-якого виплоду і чортзна-якої совісті сепаратисти в буквальному значенні цих слів викручують чоловікові руки й прив'язують скопленого серед білого дня спиню до стовпа, мордують, катують людину із закритими очима інтелігентним обличчям, знущаються над мешканцем рідного йому міста. Звідки вони, ті садисти? З яких нетрів? З якої темені? Не від ординців же хана Батия? Не дозволить же Всевишній тим людоловам воскреснути. А може, з того сатанинського поріддя, яке поставало перед зором Миколи Гоголя. А іншим не дано бачити. Тим паче, що ні виду, ні стиду. Заховують щось схоже на якусь людську подобу зловісні чорні маски. Як у середньовічних катів із сокирами на лобному місці. Як у страхітливих часи інквізиції. З тією лише різницею, що з-поміж козаків за не такого вже й давнього полкового устрою ніколи не об'являлися доморошені кати. Бороли Боже брати гріх на душу, яка покликана бути чесною перед Господом. Наймали катів для страти з чужинців. Народна заповідь застерігала від посягання на життя єдиновірного. Перекази з уст простолюду засуджували убивцю, душі котрого матінка Земля відмовилася дати два аршини для посмертного упокою. Йому на віки вічні невимовна покара — на ликові Місяця піднімати на вилах рідного брата — застереження кожному, хто звертає погляд у небо.

Та чи відають про те знавіснілі “сепаратисти”? Вони затуляють вуха, одвертаються з ненавистю від правічної мови українського народу, котрий “від сотворіння світу”, як іти за словом святого письма, плекає добро на од-

вічно своїй землі, ні від кого не віднятий, не загарбаній, а успадковуваний безперервно від попередніх поколінь наступними.

І отих так званих “невідомих” пронозливих політики уже без ганчірних масок, а такі з виду, що собі на умі, напоумляють масово кричати, аби їх “почули”, аби кийська влада вступала з ними в бозна-які переговори. Боже правий! Чотири роки чукали на своїх руках своїх же зеківських і перезеківських керівників і правителів і не заїкалися, що комусь необхідно до когось дослухатися. І раптом як греблю прорвало.

Які можуть бути переговори з тими, на підкуп яких витрачаються шалені кошти, щоб здійснити давно розроблені за межами України далекосяжні плани: зірвати вибори президента, позбавити Україну незалежності, суверенітету, затягти її в таку ж колоніальну залежність, як і в часи царської і комуністичної імперій. На які поступки йти? Тільки подай руку — відірвуть і на ослаблену плоть накинуться, щоб прикінчити.

За чиєю командою коїться злочинне, протиправне, усьому світу відомо. Ні під якими масками “зеленим чоловічкам” із новітньою зброєю і в таких же сучасних бронезилетах не заховатися. То проводирі з губерній того ж географічного простору, який сплотив Муравйова. Закинуті диверсанти мобілізують, найперше, тих, які при обранні ними вчорашній владі були загнані в копанки. Примножували мільярдні статки правлячих кланів. А нині за сотню-другу в кращому разі “зелених”, а в гіршому — гривень вигукують, як папуги, задане з тих верхів, котрі чотири роки обдирали гноблених до нитки. Через нечувані здирства верховоди змушені були панічно втікати, рятуватися од всенародного гніву. Прихопили, потягли з собою левову частку мільярдних статків із державної казни. Але у вигнанні не знаходять спокою, не сплять ночами, божеволіють від жалю за тим покинутим, що його не встигли прихопити або не вистачило камазів і вертольотів, щоб вивезти. Під'юджують поплічників, які не розбіглися, а причаїлися, прокидаються ночами від страху, що праведного суду не уникнути, доведеться розпрощатися з незаконно присвоєним. Витрушують наповнені краденим кишень, відривають од серця, викидають на підкупи бідноти мільйони, аби не розпрощатися з мільярдами.

Скликають із копанок на масові штовханини й звірячі напади з битами та гострими, як на зонах, заточками, на прихильників єдиної, неділаної України. Заслані провокатори підбурюють: “немає життя без російської мови як другої державної”. Без роботи можна. З мізерними пенсіями також. Не до екології. Не до надмірних викидів шкідливого в атмосферу. Не до вирубування заповідних лісів заради будівництва розкішних маєтків для обраних

персон. Яке там! Де там до того, щоб зменшувати шкідливі викиди в атмосферу. Не до того, щоб запобігати затруєнню повітря й води. То пусте. Друга державна мова врятує від усіх бід і лих. Без неї — кінець світу.

Ті, що позбавлені можливості дербанити бюджет, після переляку задоволено потирають руки, піднімають голови. Розумуваннями про поліпшення добробуту з наскоку маси не купиш. З тим необхідно міркувати й докладати неабияких трудів праведних. А ось другу державну мову в зуби — не те, що дешево, а взагалі без будь-яких власних витрат та ще й сердито. Не треба з банків в офшорних зонах щось забирати. Під'юджуй темну глупоту: “Даеш мову!”

Десь століття тому небо здригалося від “даеш світову революцію!” А нині сонце волило б не показуватися над регіонами, розворушеними агресивним безладом проплачених зсередини й ззовні мітингів. “Даеш федералізацію!” Яку? І для кого? Для виконаних сьогодні з посад учорашніх царків-грабіжників? Для цілковитого беззаконня під крилом кримінальних авторитетів? Господи! Та є ж приклади порядного суспільного устрою в близьких європейських країнах. Для кого миліша осоружна наруга азіатського дикунства? Для ненаситних торбохватів? Піддайся їм на перемовини. Хоч на йоту поступись, дай хижому палець — одкусить із кров'ю і кісткою.

А референдуми в областях і в ще менших анклавах, заляканих до зубів озброєними чужинцями? Без усяких опитувань наперед відомі результати під дулами автоматів. Ними зараз погрожують наліво й направо якісь “невідомі”, приховані під чортзна-якими “балакавами”. Що ж коїтиметься, коли вони займуть бойові позиції біля кожної виборчої дільниці, а при кожній урні для вкидання бюлетенів стовбичитимуть “тітушки” з палицями напоготові? Викинуті на бездоріжжі знівечені тіла викрадених і позвірячому замучених національно свідомих активістів хіба ж як надихають на вираження громадянської позиції. Знаємо ж, як це було в Криму. А над Донбасом сонце не знає, як сходити, щоб не бачити диких звірств.

За невіддільний від українського материка Кримський півострів ще коли заплачено Москві по саму зав'язку: тим же Таганрогом із пам'яттю про одну із столиць, хоч облудну, але таки ж України, та ще більше — етнічними українськими землями в Курській, Білгородській губерніях, насамперед тими, де українські хлібороби віками орали й засівали ниви у володіннях Стародубського полку. Там дотепер у містах і селах не менше української мови, усе ще не зжитої з білого світу, не випаленої “розпеченим залізом”, ніж у тому чи тому поселенні в кордонах Української Держави. На одній із зупинок міського транспорту в Білгороді сумлінні кондуктори оголошують: “Крейдіана гора”. Звідки та крейда? Хіба ж не ясно. Тільки заборонено з'ясовувати справдешне. Повертати Україні території, які були приєднані до Росії в обмін на Кримський півострів, щось нікому на думку не спадає.

Що ще казати? Звідколи вже квилить-проквіляє народна пісня: “Нема в світі правди, правди не зіскаати”. Її здобувають, виборюють із такою відвагою і самопожертвою, яку показали світові герої Небесної Сотні.

Знаєш мову? Отримай премію!

15 травня у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка відбувається урочиста церемонія закриття XIV Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика. Це вже традиція — зустрічі саме в цій залі переможців і призерів турніру, вчителів, меценатів, політичних, культурних і громадських діячів, митців. І яскрава мистецька програма, де відкриють себе столиці юні таланти.

Уже чотирнадцять років поспіль існує традиція, яка поступово стає закономірністю: якщо ти школяр чи студент і в чесному мовному змаганні довів, що володієш українською досконаліше, ніж твої ровесники, отримуєш диплом переможця, премію від меценатів конкурсу і — престиж “мовознавця” року.

У цьому конкурсі беруть участь мільйони школярів, учнів профтехосвіти, студентів, військовиків. Він, окрім України, відбувається у багатьох країнах світу (інколи їхня кількість сягає тридцяти). Цей конкурс, спрямований на піднесення соціального престижу української мови в Українській державі, ініціював видатний український бізнесмен і меценат із Канади Петро Яцик. Після смерті великого українця (2001 року) конкурс носить його ім'я.

Патріотичний мовний марафон відбувається головним чином коштом доброчинців з України, США, Канади й Австралії. Всі грошові премії носять імена своїх фундаторів-меценатів. Найвищі премії за перемогу в національному етапі конкурсу — по 7 тисяч гривень. Загалом цього дня в театрі премію одержить понад 70 осіб.

Конкурс триває понад півроку. Він розпочинається 9 листопада, у День української писемності, і завершується ось таким святом мови усередині травня. Це вже чотирнадцятий мовний марафон. Конкурс проводить Ліга українських меценатів (президент — Володимир Загорій, виконавчий директор — Михайло Слабошпицький) разом із Міністерством освіти і науки України. Останні чотири роки міністр освіти і науки Дмитро Табачник дистанціювався від конкурсу і намагався його зни-

щити. Але патріотична українська громадськість відстояла цей наймасовіший за всі роки незалежності національний проект.

Цього року кращі учні, студенти та їхні вчителі отримають заслужені грошові премії від письменників Івана Корсака (Україна), Лесі Ткач (Австралія), Романа Колісника (Канада); від Союзу українок Австралії, Фундації ім. Багряного; від громадсько-політичної діячки Юлії Тимошенко, від народних депутатів Петра По-

рошенка, Юрія Дерев'янка, Богдана Бенюка, Ірини Фаріон, Олега Тягнибока, Миколи Томенка, Бориса Тарасюка, Лілії Гриневич, від голови НСПУ Віктора Баранова, а також — від газети “Слово Просвіти”, від голови ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка Павла Мовчана, ПрАТ “Фармацевтична фірма “Дарниця” (Голова наглядової ради — Володимир Загорій), ПАТ “Оболонь” (Генеральний директор — Олександр Слободян), ПрАТ “Ексімед” (генеральний директор — Олександр Огороднійчук).

Крім того, переможці отримають корисні бібліотечки від Ліги українських меценатів, газети “День”, від Фонду Миколи Томенка “Рідна країна” та київських видавництв ВЦ “Просвіта”, “Академія”, “Академвидав”, “Знання”, “Либідь”, “Веселка”, “Смолооскип”, “Український письменник”, “Пульсари”, “Ярослав Вал”.

У програмі урочистостей виступи відомих письменників, нау-

ковців і журналістів (зокрема Володимира Загорія, Михайла Слабошпицького, Павла Гриценка та ін.), виступ вокального ансамблю “Калинонька” (м. Бровари) та ансамблю Школи хореографічного мистецтва “Сонечко” (м. Житомир), а також — лідера гурту “Хорєя козацька” кобзаря Тараса Компаніченка.

Цього дня на сцені в театрі Житомирщина, котра починала у себе конкурс, передасть естафету Вінниччині. Саме там 9 листопада відбудеться урочисте (на взір запалювання олімпійського вогню) відкриття вже XV Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Гасло церемонії: Як патріот ти безумовний, підтримай марафон цей мовний, не будь байдужою людиною — прийди разом із родиною!
Ведучі церемонії: Ганна Короженко та Павло Щириця.

Прес-служба
Ліги українських меценатів

Ви — завтрашній день України

Володимир ЗАГОРІЙ, президент Ліги українських меценатів

Такого дня, вийшовши на сцену театру і дивлячись у залу на розумні обличчя переможців і призерів цього світлого конкурсу, мені хочеться почати зі слів подяки. Подяки батькам — за розумних і талановитих дітей. Подяки вчителям — за їхню подвижницьку працю, бо ж у перемозі школярів є їхня велика заслуга. Подяки всім тим благодійникам, які охоче жертвували кошти на наш конкурс, бо розуміють значення цих дорожніх інвестицій в юний український інтелект — у майбутнє України. І, звичайно ж, разом із привітаннями переможцям і призерам хочу долучити і слова подяки їм. Подяки за те, що добре розуміють свій громадянський обов'язок — не просто вчитися, а виховувати й формувати в собі свідомого, переконаного, освіченого громадянина Української держави.

Цей конкурс — це щось більше, аніж просто конкурс чи чергова олімпіада. Це не просто тестування на знання державної мови. Це одна з форм тієї складної націєтворчої роботи, яка є актуальним завданням не тільки української влади, а й усього українського суспільства. Ніщо не існує в цьому світі розокремлено і незалежно од усього іншого. На моє глибоке переконання, ситуація, яку ми маємо в Криму та сході України, не останньою чергою спричинена і тим, що не всі, особливо інтелектуальна еліта цих регіонів, читали багато ро-

зумних книг з економіки, з історії, з нашої історії. І тим, що ані влада, ані наші громадсько-патріотичні організації не вели національно-виховної діяльності. Зрештою, цього дня мені найменше хочеться виголосити тут якісь промови. На все своє середовище і свій час. Це — клопіт дорослих. Мені ж, за цим святковим сценарієм, належить ще сказати, звертаючись до юних: “Ми не тільки чекаємо від вас багато, щоб ви стали, на нашу радість, значно успішнішими, освіченішими за нас”. Такі закони нормального розвитку суспільства, в якому діти повинні йти далі за батьків. І тоді батьки мають душевну вітху і сатисфакцію за всі можливі негаразди їхнього життя.

Ми віримо в завтрашній день України, бо віримо у вас! І щастя ж вам, Боже, на вашій дорозі і на всіх інших життєвих дорогах!

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, виконавчий директор Ліги українських меценатів

Це були “перші хоробрі”, які починали Лігу. В кожного з них була серйозна біографія філантропа. Мені б довелося довго тут їх викладати. Досить сказати, що завдяки жертвам меценатів народилися і їхнім коштом існують такі широковідомі науково-освітні заклади, як Український дослідний інститут Гарвардського університету, Канадський інститут українських студій при Альбертському університеті. Завдяки цьому було реалізовано domejno важливий тоді проект Енциклопедії українознавства, що ним опікувався з групою однодумців Володимир Кубійович. У Північній Америці добре знані Освітня фундація Петра Яцика, Фундація імені Івана Багряного, Фундація Антоновичів, Фундація Воскобійників, Фундація Юрія Чопівського, Канадсько-українська мистецька фундація, Фундація Костянтина Темертея — активні дійові особи українського наукового, освітнього й культурно-мистецького життя у діаспорі. В Австралії добре знана діяльність тамтешньої Фундації українських студій, яка опікується важливими освітніми й культурними проектами тамтешніх наших земляків.

Одна з важливих складових

Незабаром виповниться двадцять років із того дня, коли Міністерство юстиції зареєструвало Міжнародний благодійний фонд “Ліга українських меценатів”. Відтоді чимало змінилось. Вже немає на цьому світі меценатів: Петра Яцика, Ераста Гуцуляка й Марії Фішер-Слиж, Станлі Пітерсона (Богдана Патики) із Канади, Мар'яна Коця з США, Володимира Кашицького з Польщі, Володимира Кравченка й Івана Кікти з України. Скінчився їхній земний шлях, але лишилася пам'ять про їхні добрі діяння.

До речі, і в США, і в Канаді на законодавчому рівні заохочується філантропія. Скажімо, коли Петро Яцик дав пожертву в сумі один мільйон на заснування досліджень з історії України в КІУС при Альбертському університеті, то податок він платив лише з половини цієї суми (її він виокремлював зі свого прибутку). А провінційний уряд Альберти додав од себе до Яцикового мільйона два мільйони доларів. Це промовисте свідчення співпраці мецената й держави на освітній ниві.

Очевидно, й у нас колись буде

ухвалено закон про меценатство, що заохочуватиме людей до благодійництва, співпрацюватиме у цьому з ними. І тоді спалахи добротворення спостерігатимуться не тільки під час кожних виборів, коли претенденти в депутати всіх рівнів прагнуть показати себе ангелами і раптом кидаються творити (звичайно ж, для творення собі відповідного іміджу) добрі справи.

Наш конкурс — не під “вибори”. Тут — зовсім інша мотивація і мета. Мене часто запитують: “А що, Загорій балотуватиметься до Верховної Ради?” Мовляв, чому

він виділяє стільки коштів для проведення конкурсу? А він, до речі, основний меценат марафону ось уже впродовж десяти років. Деколи це просто в голіву не вкладається: чоловік фінансує справу, не маючи суто практичних намірів. У нього є тільки стратегічні, державні міркування, що впливають із потреби зміцнити й піднести соціальний статус державної мови. А це теж зміцнення нашої держави. Бо державна мова — одна з її важливих складових.

Місія захистити слово

Предстоятель Української Православної Церкви Київського Патріархату, Патріарх Київський і всієї Руси-України ФІЛАРЕТ

Українська Православна Церква Київського Патріархату сприймає рідну мову як великий дар Божий. Мова — душа і серце народу. Наш спільний обов'язок берегти й розвивати її, утверджувати в усіх царинах державного та суспільного життя.

Через те, що наш народ не мав української державної мови протягом трьох століть, ми багато втратили. Мова, як і Церква,

школа, — духовні стовпи будь-якої держави. Розуміючи це, вороги України протягом цілої історії зазіхали на українську мову, забороняли та обмежували її. Так само вони боролися проти національних Церкви та школи.

Київський Патріархат також має місію захистити українську мову як єдину державну мову в Україні. Ми вважаємо це своїм обов'язком. Бо не буде мови — не буде держави, не буде народу. Москва добре знає, що вона хоче у нас відібрати. Відібравши мову, відбере і національну свідомість, і врешті державу.

Саме тому одним із важливих завдань нашої Церкви є переклади духовної літератури українською мовою. Крім Біблії, корпусу богослужбової літератури, маємо переклади творів святих отців. На цьому ми не зупиняємося.

Міжнародний конкурс імені Петра Яценка — великий стимул для нашої молоді вивчати рідну мову. Цей захід давно став справжнім загальноукраїнським святом української мови.

Вірю, що українська мова відродиться в нашій незалежній державі. А ті, хто вчився у школі та університеті українською, згодом думатимуть українською і про Україну.

Зичу успіхів і закликаю Боже благословення на всіх переможців, учасників та організаторів XIV Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яценка.

У цьому сила України

Юрій ШЦЕРБАК, Надзвичайний і Повноважний Посол, письменник

Майже тринадцять років тому відійшов у вічність Петро Яцик — великий українець Канади. Людина, про “дивацтва” якої ходили легенди: мав відвагу бути самим собою і казати у вічі своїм землякам речі жорсткі, часом неприємні — особливо для прохачів грошей, які крутилися навколо мільйонера і зваблювали його всілякими дріб'язковими проектами.

П. Яцик мав тверду стратегію — витрачати гроші, тяжко зароблені в будівельному бізнесі, на визначальні, спрямовані в майбутнє проекти: на освіту та науку, причому науку історичну, яка звільняє українців від комплексу меншовартості, науку, яка формує національну свідомість молодих поколінь, що будують власну державність.

Серед найсмівливіших ідей П. Яценка — заснування Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови.

Перший, урочистий фінал

конкурсу відбувся у травні 2001 року. Пам'ятаю скептичні, а часом і ворожі голоси щодо конкурсу, який відбувався коштом канадського мільйонера: не годиться, мовляв, любов до рідної мови “розмінювати” на іноземні гроші — гроші невеликі; навіщо “капіталізувати” дитячу свідомість, виплачуючи переможцям значні, як на можливості дітей, суми.

Ці “пуристи” й охоронці моралі не хотіли зрозуміти, що будь-які сучасні конкурси школярів — чи з комп'ютерних вправ, чи з географії або математики — мають призову складову, як у спорті.

Утім, П. Яцик, чудово розуміючи, що такі конкурси повинні забезпечувати Українська держава та українські меценати, а не громадянин Канади, запропонував поступове зменшення своїх внесків і перехід до суто національних вимірів мовного змагання.

Проблеми з конкурсом після смерті П. Яценка дипломатично і тактовно розв'язав письменник М. Слабошпицький, виконавчий директор Ліги українських меценатів, заслуги якого в цій сфері важко переоцінити.

Дитячий конкурс знавців української мови став невід'ємним і дуже важливим елементом побудови української нації, ефективним засобом відродження рідної мови.

Як тут не згадати слова Петра Яценка: “Найважливіша цінність одиниці і держави — це сила, яку дають освіта, гроші і армія, бо світ любить красу, але рахується тільки з силою”.

Згадую променісті очі дітей — учасників конкурсу знавців української мови, їхні чисті голоси — і думаю про безсмертя рідного слова, про відроджувану духовну силу України.

Михайло ВАТУЛЯК, віце-президент Ліги українських меценатів

Табачник не випадково нищив наш конкурс. Він нищив усе українське, усе патріотичне. А оскільки наш мовний марафон — своєрідна маніфестація українства, це, по суті, свій, перманентна націєтворча акція. Табачник одразу ж нюхом своїм уловив цю особливість. І чи не від першого дня в міністерському кріслі оголосив нам війну. І ось чим усе це скінчилося — наша справа не загинула, навпаки — вона торжествує, а Табачник перебуває у глибокому політичному накауті. Навряд чи Добкін допоможе йому повернутися на сцену.

Звичайно, багато було тривоги, коли вперше почалися перипетії з конкурсом імені П. Яценка. Були сигнали педагогів із місць: там наказано не просто гальмувати мовний турнір — наказ був не проводити. Свою повну індиферентність до нього почали демонструвати владці різних рівнів. І сам міністр у своїх інтерв'ю категорично відхрещувався від того, що доти спільними зусиллями робили освітянське відомство та Ліга українських меценатів, показуючи приклад успішної співпраці державної інституції та громадськості. Надто помітною і вже справді брендовою була наша справа, тому її не так легко було похоронити. Ось саме цього і не врахували Табачник зі своєю ко-

Є надія на порозуміння

Це перший за останні чотири роки конкурс, який завершується в умовах деталізації (визначення М. Слабошпицького) не тільки нашої освіти, а й усього духовного життя. Бо це справді благовісні переми не тільки для нашої конкурсної справи. Вірю, що це — точка відліку нашого руху в принципово іншому напрямі. Саме в тому, який потрібен для України й для української справи.

мандою. І ще не врахували того, що питання мови для нас, українців, одне з найболючіших. Тут нам відступати нікуди. Все це й зумовило нашу перемогу, зробило її цілком закономірною.

Гадаю, що найбільшою для нас перевагою у протистоянні з табачниками стало те, що ми не були самі. Від перших кроків реалізації нашого проекту ми закликали патріотичну громадськість разом узяти на плечі цю справу. І нас готовно підтримали. Довкола конкурсу зібрався великий громадський актив. Тут і авторитетна опікунська рада, до якої ввійшли самі меценати, відомі громадські діячі, вчені, письменники. Бачимо там академіків Василя Кременя, Ярослава Яценка, Миколу Жулинського, голову ВУТ “Просвіта” Павла Мовчана, голову Національної спілки письменників України Віктора Баранова, редактора “Літературної України” Сергія Козака і редактора “Слова Просвіти” Любов Голоту. А очолює опікунську раду президент Ліги українських меценатів Володимир Загорій. Фармацевтична фірма “Дарниця”, де він є головою наглядової ради, найбільше зробила для того, щоб цей конкурс відбувався. За чотирнадцять турнірів “Дарниця” дала вже понад два з половиною мільйони гривень. Національний виробник підтримує національний проект. І це справді символічно. Такий багатообіцяючий альянс ще раз наочно показує нам шлях до успіху української справи: тільки поєднання цих двох обставин дає такі добрі перспективи утвердження україн-

ських цінностей, як це бачимо на прикладі нашого конкурсу.

Великого значення надаємо ми й наглядовій раді мовного турніру. Її очолює відомий мовознавець, народний депутат Ірина Фаріон. Туди входять педагоги, журналісти, письменники. Всі вони вболівають за долю конкурсу в умовах непростоти нашої політичної та мовної реальності. Всі ті проблеми, які виникають у конкурсі (рецидиви корупції, всі організаційні моменти, фінанси, випадки саботажу конкурсу) — прерогатива наглядової ради, яка багато зробила для того, щоб наш проект утверджувався і мав ту прозорість, якою він відзначається.

І, нарешті, журі конкурсу. Його своєрідна “візитка” — голова Павло Гриценко, директор Інституту української мови імені О. Потебні. Це той рівень, про який ми могли тільки мріяти. Коли на дипломі переможця чи призера мовного марафону стоїть ім'я такої поважної інституції, то це багато про що говорить. Маю сподівання, що приймальні комісії наших вишів братимуть до уваги таку обставину, коли розглядатимуть документи абітурієнтів. Підписи на дипломах міністра освіти (а він після років перебування в цьому кріслі Табачника знову з'явився на дипломах) і такого авторитетного голови журі — це для вступника більше ніж просто рекомендація. І це треба юридично узаконити. Ми плануємо на найближчих зборах Ліги ухвалити відповідне звернення до Міністерства освіти і науки. Добре, що знову маємо змогу вести з ним діалог. І що є надія на порозуміння з ним у ключових моментах.

Вірю в ідею

контексті конкурс імені П. Яценка — потужний елемент виховної роботи серед маленьких діток, тих учнів, які, може, самі поки що й не розуміють мети цієї акції. Мене дуже дивує, коли навіть в українських школах Києва діти на перервах спілкуються російською. Та й вчителі також, а вдома й переважна більшість батьків спілкуються, на жаль, російською. Оця ситуація стала тим головним, що спонукало мене брати участь у підтримці конкурсу, якому, безперечно, потрібна й серйозна державна підтримка.

Вірю, що конкурс — той маленький крок, який наближає нас до реальної держави, яка в нас таки буде. Мине якийсь час, і ми жи-

тимемо саме в державі, а не в якійсь аморфній структурі. І стане це значною мірою і завдяки тим, хто сьогодні бере участь у конкурсі української мови. Ось чому я взявся підтримувати конкурс Ліги українських меценатів ім. Петра Яценка.

Потім запросили до Ліги, і конкурс став для мене таким самим особистим клопотом, як і для моїх колег у ній. Я пережив не одну зворушливу церемонію відкриття й закриття турнірів. І щоразу було оте особливе відчуття, ніби ти вперше потрапив на це дійство. Оця радість дітей, ці розумні обличчя юних, гордість учителів за своїх вихованців — усе виразно промовляє: це — важлива національна справа. Вона беззаперечно дасть для суспільства свій важливий ефект.

Наше особливе ставлення

низький, до прикраси душевної низький, — рівень патріотичного виховання юних в Україні. Все це зумовлено браком чіткої сформульованої і постійно на всіх рівнях артикульованої концепції державної ідеології. Маємо тільки якісь загальні слова, неясні натяки на якісь теорії. Зрештою, це вже інша тема для спеціальної про неї розмови.

Конкурс став тією оригінальною динамічною ідеєю, котра наочно засвідчила: можна легко струснути стагнаційне болото, якщо привнести в нього рух живої думки й елемент творчої інтриги, який супроводжує такі інтелектуальні турніри. Це принципово важливо — матеріальне заохочення тих, хто перемагає. Це не тільки мотивує учасників змагань. Це позитивно впливає на їхні амбіції (а вони — більші чи менші — є в кожній людини кожного віку), це запалює прекрасним духом інтелектуального суперництва всіх

тих, хто став свідком нагородження переможців. Це прекрасна й корисна провокація. Яцик як бізнесмен — людина евристичного мислення — чудово те розумів і тому теж на цьому наполягав.

Добре пам'ятаю, як уперше почув про ідею такого конкурсу. Вона мені відразу ж сподобалася. Наш навчальний заклад не має філологічної чи гуманітарної спрямованості, але я вважаю цю справу для нас принципово важливою. Ми виховуємо не тільки доброго спеціаліста. Ми виховуємо і справжнього громадянина — патріота своєї держави, національного інтелігента. А чи може він бути без доброго знання державної мови? До того ж, культура мовлення людини — свідчення її загальної культури. Усе це — та й не тільки це, бо є тут ще чимало інших важливих моментів, — зумовлює наше особливе ставлення до конкурсу імені Петра Яценка.

Любомир БІЛИК, директор Чортківського медичного коледжу

Не знаю, чи знайдеться з-поміж нормальних українських людей хоч один, хто не погодиться зі мною: ціни немає такому проекту. Особливо сьогодні, коли маємо такі прикри аномалії в реальному стані державної мови в Українській державі. А також — беручи до уваги просто вкрай

Конституція громадянського суспільства

Як читаємо на обкладинці цього незвичного видання, “Конституція солідарності є засобом нормативного врегулювання і обґрунтування солідарних правових взаємовідносин між громадянами Української Республіки, незалежно від їх місця в суспільній ієрархії, посадових чи інших обов’язків”. Конституція солідарності принципово відрізняється від попередніх конституційних спроб. Відрізняється змістом, спрямованістю і закладеною в ній обов’язковістю використання права і влади в інтересах всіх громадян.

Конституція є функціонально обумовленою, бо вимагає від конкретних органів держави, посадових осіб, організацій і громадян виконання чітко визначених функцій в інтересах всієї Української Нації.

На відміну від попередніх Конституцій, які були лише деклараціями про наміри і мали переважно парадний характер, Конституція солідарності є робочою збіркою юридичних норм, призначених для обов’язкового практичного застосування.

У Конституції чітко сформульовано вимоги, які суспільство ставить перед державними службовцями, політичними партіями, громадськими організаціями і громадянами. З цією метою, кожна стаття функціонально обумовленою Конституції солідарності складається з трьох частин:

- конституційна норма (вимога) стосовно функції, що має бути виконана відповідним органом, службовою чи іншою особою, зокрема громадянином;
- відповідальний орган (службовець) відповідальний за нагляд та контроль за дотриманням цієї норми;
- санкції, що накладаються за порушення зазначеної конституційної норми.

Саме завдяки такому зобов’язуючому підходу Конституція стає насправді Основним Законом прямої дії, а отже, справжнім фундаментом законодавства і прикладом практичної реалізації головного правового документа держави.

Конституція солідарності розкриває визначення *принципових понять*, що лежать в основі республіканського державного уст-

Цікавий, неординарний, справді новаторський Проект за громадською ініціативою виконала група ентузіастів, котрі представили українському суспільству новий Основний Закон, запропонувавши його до всенародного обговорення.

Розробники назвали цей принципово новий правовий Проект функціонально обумовленою Конституцією Української Республіки, Конституцією солідарності й справедливості, Конституцією громадянського суспільства.

Автор цього проекту — журналіст і письменник Євген Голибард, який системно і відповідально розглядає засадничі питання, які стоять перед українською нацією, українською державою, українським суспільством.

Тобто в цю Конституцію закладено принцип взаємної відповідальності держави і суспільства, керівництва і громади, чиновника і громадянина. Ми попросили Євгена Голибарда прокоментувати свій твір.

рою і використовуються в процесі державотворення, а саме:

- *республіка*, тобто держава публічної (народної) влади;
- *взаємна відповідальність* як умова солідарної системи державного устрою;
- суспільний *постулат* солідарності;
- *гасло* суспільної діяльності;
- *критерій суспільної користі* кожного державного і недержавного органу, службовця, кожної посадової особи, кожного громадянина України;

- національна *ідея*, національне *питання* і *мовне* питання;
- *ідеологія українського патріотизму* і три *ідеали* Української Нації: моральний, виховний, політичний;
- *поділ влади* на чотири складові, незалежні у межах своєї компетенції: законодавчу, центральну виконавчу, самоврядну та судову;
- уточнення *Державних символів* Української Республіки;
- *головні обов’язки* (функції) кожного громадянина Української Республіки;
- *вимоги* до політичних партій і громадських організацій.

Зокрема *політичним ідеалом Української Нації* запропоновано визнавати такий оптимальний результат *спільної* наукової, господарчої, культурно-освітньо-виховної та міжнародної діяльності державних органів, установ, підприємств і організацій всіх форм власності, громадських організацій та окремих громадян, коли:

- 1) рівень безробіття в Україні не перевищує 3 %;
- 2) рівень інфляції не перевищує 3 % на рік;
- 3) сукупний державний борг не перевищує річної суми дефі-

циту державного бюджету;

- 4) сальдо балансу зовнішньої торгівлі є позитивним;

- 5) українська мова повсякденно використовується всіма громадянами Української Республіки на всіх рівнях спілкування, в усіх сферах, галузях і сегментах суспільного інформаційного простору;

- 6) за рівнем доходів на душу населення Українська Республіка входить до першої десятки країн світу;

- 7) за середньою тривалістю життя громадян Україна входить до першої десятки країн світу;

- 8) Україна повністю забезпечує себе необхідними джерелами енергії та сировини і не залежить від зовнішніх постачальників;

- 9) *Збройні Сили Української Республіки* та інші збройні формування, визначені цією Конституцією, за патріотичної участі всіх громадян, здатні захистити незалежність, територіальну цілісність і суверенітет України;

- 10) за станом природного середовища і екологічними показниками Україна входить у десятку кращих країн світу;

- 11) за досягненнями своїх представників на турнірах, стадіонах і спортивних аренах Українська Республіка входить до десятку кращих країн світу;

- 12) Українська Республіка і Українці користуються заслуженим авторитетом у світі.

Маючи цей закріплений у Конституції і відомий всім громадянам дороговказ, вже не буде сенсу бавитися у передвиборні обіцянки лідерів і партій, а потім виправдовуватись із посиланням на несприятливі обставини.

Бо конституційно визначений *політичний ідеал* Нації і Держави — це чітке завдання, яке ми всі повинні вирішити, це планка, яку будь-що треба подолати, це мета, яку треба досягти.

Відповідно, це стосується також *морального і виховного* ідеалів.

У цій Конституції вперше чітко визначено устрій громадянського суспільства, що повинен мати тривірневу адміністративно-територіальну структуру, зазначено відповідні функції врядування на кожному рівні, з максимальною робочою деталізацією напрямків діяльності, обов’язків, повноважень, джерел фінансування і витрат. З особливою досконалістю, в подробицях опрацьовано організаційно-правові норми самоврядування на місцевому рівні.

У розділі “Основні функції держави” визначено функції відповідних органів у сферах: Оборона і безпека, Служба захисту конституційних прав громадян, Державний Комітет Контролю, Зовнішньополітичне відомство Української Республіки, Сфера виховання, освіти і науки, Господарча діяльність: планування, виробництво, фінанси, Паливно-енергетичний комплекс, Сфера оздоровлення і соціальної підтримки громадян, Сфера культури і національної спадщини.

У цьому розділі, як і в інших, багато новацій. Зокрема у частині “Оборона і безпека” передбачено діяльність *військових формувань територіальної оборони*. У частині “Господарча діяльність: планування, виробництво, фінанси” визначено *єдину податкову норму*, у частині “Сфера оздоровлення і соціальної підтримки громадян” передбачено стимулювання *самооздоровчої діяльності громадян* тощо.

У частині “Служба захисту конституційних прав громадян” передбачено зокрема, що ця служба повинна координувати діяльність *військових формувань*, надавати їм всебічну допомогу; всебічно підтримувати діяльність *регіональної поліції*, надавати їй співробітникам (зокрема *місцевим шерифам*) кадрову, професійну і організаційну допомогу, зокрема у сфері профілактичної роботи та громадських зв’язків.

Розділ “Центральні органи управління державою” вміщує функції і норми діяльності Національних Законодавчих Зборів Української Республіки, Ради Міністрів Української Республіки та її Апарату, Президента Української Республіки та його Канцелярії.

Чітко визначено умови, що пред’являються до кандидатів на високі державні посади, зокрема на посаду Президента Української Республіки. Наприклад, якщо Президент Української Республіки повинен виконувати функції Верховного Головнокомандувача Збройних сил України, то він обов’язково мусить мати відповідну військову підготовку.

Розділ “Юстиція” вміщує норми діяльності й відповідальності Міністерства справедливості, Прокуратури, Судів і судочинства, а також Конституційного Трибуналу Української Республіки.

Для кращого розуміння предмету, перед власне текстом проекту Конституції вміщено короткий екскурс в історію конституційного процесу, починаючи од “Руської Правди” до першої Конституції незалежної України.

Автори Конституції Української Республіки сподіваються, що це видання буде сприйнято з розумінням і знайде підтримку широких верств суспільства.

Євген ГОЛИБАРД

Неоніла ПЕТРЕНКО

Письменниця Л. Копань переконана, що у “диспетчерській кімнаті держави (ДКД) біля пульта ідеологічного і зброярського має сидіти мудра, адекватна людина, яка понад усе матиме загальні інтереси. У високорозвинених країнах високий рівень життя і економічне процвітання значною мірою — завдяки мудрості людини, що стоїть біля пульта ДКД. Існуючі там закон і необхідна система тестування, свої національні традиції дозволяють обрати Людину, гідну посісти місце біля пульта у ДКД. Високий рівень життя, економічне процвітання — все це значною мірою завдяки мудрості Людини біля пульта у ДКД”. (Див. “Слово Просвіти”, число 13 за 2014 р.)

У Литві після розпаду СРСР керівництво зуміло уникнути національних проблем, хоч там також мешкає чимало росіян. Керівники не допустили “прихвизації”, масової ідеологічної диверсії, створення керівних олігархічних кланів, провокаційної дії сепаратистських

Який президент — така й країна

рухів, спрямованих на руйнування державності, зберегли і підвищили існуючий рівень економічного і промислового розвитку, життєвого добробуту. Всі досягнення литовського народу в пострадянський період — результат створеної ним надійної системи законодавства країни. Особливе значення має Закон, який гарантує обрання Людини мудрої, адекватної, гідної зайняти місце біля пульта у “диспетчерській кімнаті держави”.

Україні, порівняно з Литвою, не пощастило: за 22 роки Незалежності біля пульта у “диспетчерській кімнаті держави” відсиділи строк чотири президенти. Чим порадували вони Україну? Про які інтереси вони більше дбали: про загальні чи свої особисті? Результатом 22-річної президентської праці є пограбована, розорена, знедолена, омита кров’ю Небесної Сотні Україна. Багатство панівної еліти, злидні народу, занепад культури і науки, територіальні посягання сусідньої

держави, напружена, тривожна психологічна атмосфера українського сьогодення. Страшна політична, ідеологічна й економічна криза, в яку штовхнули керманічі Україну — це ще один результат їхньої варварської діяльності.

Хотілося б спитати у Л. Кравчука, який стояв біля витоків державності: “Чому найважливіший для України Закон про вибори президента у нас не гарантує приходу в “диспетчерську кімнату держави” до пульта Людини, яка понад усе матиме загальні інтереси. Чому Л. Кравчук, виконуючи таку відповідальну роботу, від якої залежить доля країни, не запозичив передовий досвід багатьох високорозвинених країн у створенні власних Конституцій і Закону про вибори президента, який у них спрацьовує? Особливого інтересу заслуговує Конституція Японії. Японія входить у десятку найвисокорозвиненіших країн світу за відсутності на її території природних багатств. Які

основні чинники сприяють стабільному росту наукового, економічного й технічного потенціалу Японії протягом останнього півстоліття? Основний чинник — людський; створений у країні високоорганізований державний апарат, всі рівні якого посідають мудрі, патріотично налаштовані люди, імена яких заареєстровані у “Золотому розумовому Фонді” країни. В Японії високо цінується творчий розум, кмітливості, винахідливість, шляхетність. У “Золотий розумовий Фонд” Японії заносять прізвища співвітчизників, які пройшли три етапи відбору. Перший етап — навчання у школі. Відмінникам навчання, кмітливим, високоорганізованим і комунікабельним школярам видають атестати з особливою позначкою. Наступний етап — навчання у вишах, громадська активність, сумлінне виконання неперестійної благодійної праці, брак кастової пихатості, безкорисливості — такі характерні риси переможців другого етапу від-

бору. Третій етап — успішна творча праця на виробництві, повага колективу. Такий доскіпливий відбір претендентів на депутатство у керівних органах держави майже виключає випадкових людей, дозволяє створити міцний чиновницький апарат без хабарництва і казнокрадства. А хто у нас, в Україні, займає відповідальні пости у державному чиновницькому апараті? Діти, жінки, куми, свати, коханки і близькі родичі високопосадовців. Високий розум не цінується. Українські розумники після закінчення вишів і захисту дисертацій сумніваються, чи зможуть знайти роботу на батьківщині. А у японців для таких сумнівів немає місця. Вони знають, що їхні імена внесено у “Золотий розумовий Фонд”.

Незабаром нові президентські вибори. Можливо, цього разу пошастить Україні і наразі у “диспетчерській кімнаті держави” біля пульта сяде мудра Людина, яка понад усе вболіватиме за загальні інтереси. Чи можна на це сподіватись в умовах існуючого українського законодавства? Як знову (вкотре!) не помилитись у виборі?

Сяє красою душа

Вадим МИЦИК, етнолог, заслужений працівник культури України

Заквітувало недільного дня Тальне вишиванками: і квітчасті, і зірчасті, вишиті хрестиком і гладдю. Усі вони суголосні з весняним розквітом, із сяйвом сонця, із буянням природи. Десятиліттями вишиті сорочки антиукраїнська влада хоч відкрито не забороняла, але завжди зневажала, вважаючи їх віджилими і непотрібними. Так виховували школярів. Старших звинувачували у патріархальщині, а декого і в націоналізмі. У такій зневазі чомусь доброму зростати й розвиватися не було змоги. Так піддавали запустінню тисячолітню культуру народу й душу людини позбавляли енергетичного підживлення від небес, тобто Божої благодаті.

Ось кілька прикладів. Наші мама у 1930-х вчилися у школі. Дітям тоді наказували у вишитих сорочках чи блузках у школу не приходити. Із дівчаток зривали намиста та всіляко захоочували обрізати коси — їхню гордість. Працюючи журналістом у Тальному, я відчув необхідність дотримуватися українського стилю: з 1969 року почав щоденно ходити тільки у вишитій сорочці, із 1970-го носити солом'яного бриля, а 1971-го запустив вуса. Отак мене й звинувачували у буржуазному націоналізмі. Щоправда, школярі це сприймали по-іншому. Кілька років тому я балотувався до обласної ради і тодішні школярі, а теперішні вчителі говорили, що я для них був взірцем справжнього українця. Президент В. Ющенко любив ходити у вишиванці, і це передавалося оточенню. У вишиванки почало вби-

ратися дедалі більше людей. Та ось до влади прийшов В. Янукович і все знову повернулося до повного їх ігнорування. Головою обласної держадміністрації на Черкащину він прислав Тулуба. Цей “Герой України” на зимові святки 2011 року по обласному радіо зневажливо заявив, що деякі чоловіки понадівають вишиванки і виставляють себе на сміх. Влада дала відбій народній красі.

Мистецтво вишивання не занепало. У жінок, дівчат — це природний спосіб виявляти свою майстерність, продовжувати традицію батьків. Ця життєва потреба втілена у вишиті сорочки, рушники. Вони одухотворюють людину, єднають зі світом небесним, зі світом предків. А ще узори розміщені так, що захищають людину. На комірці вишито ромби, триєдини дерева життя, сварги. Маніжка кожної сорочки, а в жіночих ще й полики на рукавах, вишиті на рівні грудей. Вони освячують красою душу людини, а сонечками, квітами-зорями пов'язують її з

вишнім світом. На подолі жіночих сорочок вишита ляхівка — мережка із хмелика чи ланцюжок безконечника з напівсварг.

Розквітла Соборна вулиця міста від ходи сотень людей у вишиванках, переважно молоді. Співоче поле над Тальянкою зарясніло виставленими вишиваними витворами від музейних колекцій до робіт сучасних майстринь. Сорочки фольклорно-етнографічного гурту “Оріяни” вишито за найкращими мотивами з Тальнівщини. Зразки народного одягу з різних теренів України демонстрували працівники київського музею Івана Гончара. Вчителі й учні міської школи № 1 показали традиційне народне вбрання заходу Черкащини. Цікаво було подивитися на своєрідні вишиті візитівки кожного села Тальнівського району. Кращі вишивальниці влаштували майстер-класи для молоді, аби красно розвивалася барвіста мережка цього звичаєвого мистецтва українців і славно осявала їхні души.

«Батько солдата» — грузинська легенда світового рівня

Анастасія ДІДЕНКО

До Дня Перемоги громадські організації “Братерство”, Молодіжний клуб “Дискусія табу” та редакція газети “Феміда-МКДТ” для ветеранів війни та молоді організували у кінотеатрі “Старт” показ художнього фільму “Батько солдата”, якому цього року виповнюється 50 років.

Керівник громадської організації “Братерство” Михайло Кругляк привітав ветеранів із Днем Перемоги, висловив подяку за героїзм під час війни, побажав здоров'я та довгих років життя. Також він передав привітання ветеранам від посла та співробітників посольства Грузії. Радник посла з гуманітарних питань Зураб Топурія розповів, що напередодні свята він зустрічався зі своїми співвітчизниками, які мешкають у Києві, і вони згадували саме цей фільм — “Батько солдата”.

Привітали ветеранів також викладач і студентки Університетського коледжу університету ім. Б. Грінченка Євгеній Гаранжа, Анастасія Діденко, Юлія Фостій. Студенти побажали миру ветеранам і їхнім сім'ям.

Фільм “Батько солдата” зняли 1964 року до двадцятиріччя Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Завдяки таланту і майстерності його творців він посів особ-

ливе місце не тільки в золотому фонді радянського, а й світового кінематографа. Фільм зняв режисер Резо Чхеїдзе за сценарієм Суліко Жгенті. Закадрові репліки озвучив Армен Джигарханян. “Батько солдата” — це історія про велику війну і долю Георгія Махарашвілі, зіграного прекрасним актором Серго Закариадзе. “Батько солдата” був показаний у Каннах у травні 2012 року.

Історія, розказана у фільмі студії “Грузія-фільм”, — переконлива. Суворий літній селянин-грузин Георгій Махарашвілі їде в госпіталь до сина, і... проходить усю війну, щоб побачити його. Були “сини полків”, а він став “батьком полку” для того, щоб знайти сина вже в

Берліні, промовити до нього кілька слів і... побачити його загибель.

Серго Закариадзе отримав за роботу у фільмі приз за кращу чоловічу роль на Міжнародному кінофестивалі в Москві, 1965 року премію Ленінського комсомолу і Ленінську премію 1966 року. У народі він став Георгієм Махарашвілі — батьком солдата, якому через кілька років у Грузії поставили пам'ятник. Можливо, це один із перших пам'ятників кіногерою.

Режисерів Рєвазу Чхеїдзе на фестивалі в Римі 1966 року вручили премію “Капітолійський Юпітер”, а 1970 року премію Ленінського комсомолу Грузинської РСР.

Кілька років тому картина “Батько солдата” стала кольоровою.

Прекрасний світ любові материнської

День Матері — міжнародне свято на честь матері. Цього дня вітають матерів, дякують їм за доброту, тепло їхніх рук і серцець, адже родинний затишок, душевна щирість і безмежна доброта — від матері.

Світлана ШАГАН

У рамках засідання Клубу молоді сім'ї в обласній бібліотеці для юнацтва відбулася зустріч “Прекрасний світ любові материнської”, присвячена Дню Матері. Керівник Клубу молоді сім'ї, бібліотекар читального залу Марія Калинюк запросила на зустріч зі студентами Івано-Франківського національного університету ім. В. Стефаника Любов Дрогомирецьку, маму трьох дітей, майстриню вишивки, власницю крамниці “Любава”.

Учасники свята ознайомилися з мистецтвом української вишивки, оглянули гуцульські строї, елегантні покутські, бойківські, опільські вишивки та етновбрання.

У святі брали участь вихованці гуртка художнього слова “Істи-

на” (керівник Л. М. Батюженко), колектив спортивно-бального танцю “Ритм-Престиж” (керівник В. Микицей), і студент національного університету ім. В. Стефаника Василь Дуцький виконав пісню “Мамо”.

Завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу Оксана Шинкаренко зробила огляд книжкової виставки “Збережіть вогник родинної любові”, ознайомила присутніх з історією свята Матері, привернула увагу молоді до літературних джерел, які вчать поважати, турбуватися про матір, розвивати почуття вдячності, любові, виховувати бажання підтримувати маму, захищати її.

У долі кожного з нас мама посідає особливе місце. Вона дає нам важливі уроки добра, справедливості, мужності, віри, надії, любові. Мама вчить нас великого мистецтва жити серед людей.

кої ради дату відзначення ювілею перенесли на 23—24 серпня. За словами міського голови Радивилов Миколи Карапетяна, це відбулося у зв'язку з подіями у державі, а також із простою ситуацією із матеріаль-

Славний ювілей Радивилова

Євген ЦИМБАЛЮК

Своєрідним орієнтиром у життєписі міста Радивилова стала віхова дата — 450-річчя від першої документальної згадки про нього. Урочистості планували провести в травні нинішнього року відповідно до історичних джерел. Та на останній сесії місь-

ним і фінансовим забезпеченням передбачених до урочистостей робіт і заходів.

Загалом у зв'язку з 450-річчям у Радивилові заплановано чимало проєктів: реконструюють центральну міську площу, постане пам'ятник засновнику міста князю Радзивілу, працюватиме гарний фонтан... Будівельники відремонтують дороги, перекриють дах та облаштують фасад музичної школи, впорядкують відомчі та житлові будинки. А ще вийде історична книжка про Радивилів...

Київське відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів (КМВ ВОВ) запрошує до Палацу ветеранів 15 травня, о 15 год на захід, присвячений жертвам Биківні:

“БИКІВНЯ. РАБСТВО. ПОВСТАННЯ.”

Демонстрація уривків із фільмів “Якби сосни могли говорити”, “Катинь”, а також показ стрічок “Коктейлі Грушевського”, “Особливий погляд. Степан Бандера”.

Вхід вільний.

Іхати: до вул. Bastionna, 11, зупинка Струтинського (передостання зупинка перед Ботанічним садом над Дніпром), тролейбус 14, автобус 62. Метро “Дружба народів”.

Рада КМВВОВ

— Ви як автор численних науково-історичних досліджень є найпослідовнішим дослідником у царині повернення національних героїв України. За цим, мабуть, стоїть фундаментальна мотивація?

— Почну з цитати: “Та культура, которая со времен Петра живёт и развивается в России, является органическим и непосредственным продолжением не московской, а киевской, украинской культуры... Таким образом, украинизация оказывается мостом к европеизации”. Ці слова належать відомому російському князю Миколі Трубецькому (написані 1926 року в Парижі), якого важко запідозрити в українському націоналізмі, і вони стосуються не лише Росії — внесок українців у науку й культуру інших народів, зрештою, у розвиток світової цивілізації, важко переоцінити, він дуже вагомий. І лише тривалою бездержавністю України можна пояснити те, що багато кращих дітей України за тих чи тих обставин працювали на інші державні народи, збагачуючи їхню історію, науку, культуру.

— Факти, віднайдені Вами, й справді вражають.

— Скажімо, понад 10 президентів Російської імператорської академії наук були українці, випускники Києво-Могилянки. Закінчивши цю академію, Михайло Ломоносов написав славнозвісну “Граматику руської словесності”. До речі, його прізвище надто виділяється поміж Філатових, Панфілових, Аракчевих. А серед козацьких прізвищ є Кривоніс, Кирпоніс, міг бути й Ломиніс... Другий відомий український навчальний заклад — Острозька академія — відкривав разом із Костянтином Острозьким єпископ Кирило Лукаріс, який згодом став Вселенським патріархом. Нинішній мікрополіт киявський — українець Володимир Сабодан колись був ректором Московської духовної академії.

— Отже, наші співвітчизники розпорошені по світу і в часі. До яких глибин Ви докопалися?

— Про історичного діяча на ймення Одоакар, що з 476 року правив Римською імперією, європейські історичні джерела згадували часто. Називали його князем русинів (рутенців), так, зокрема, зазначено в написі, що зберігся в кам'яній печері неподалік австрійського міста Зальцбург на мармуровій плиті, яку відносять до XV століття.

Рутенцями, як відомо, називали українців. Чи ж збереглася пам'ять про таку колоритну постать на нашій землі хоч у легендах? Виявляється, не тільки в легендах, а й у писемних джерелах, зокрема літописі Самуїла Величка “Сказання о войне козацкой з поляками”.

— Напевно, сьогоднішній студент Києво-Могилянки сказав би: “Римський імператор з України — це круто!”

— А хіба не круто, що ад'ютантом Симона Болівара, героя визвольної боротьби в Латинській Америці, став українець із Волині Михайло Скибицький? Хіба не круто, що наші співвітчизник Василь Мамалига на чолі повстанських загонів у серпні 1894 року розгромив голландську армію і встановив свою владу на індонезійському острові Ламбок. Звістка про поразку окупантів дуже скоро поширилась архіпелагом, і повстання спалахнуло з новою силою.

17 серпня 1945 року кількасотрічна боротьба індонезійського народу завершилася проголошенням незалежності.

А чи не круто, що Степан Разін та Омелян Пугачов — національні герої України.

— Невже?

Данило КУЛИНЯК: «Я повертаю Україні героїв»

Наш співрозмовник — письменник Данило Іванович Кулиняк, на творчу долю якого органічно наклалися кілька “спеціалізацій”: правозахисник, поет, прозаїк, публіцист, історик, еколог, науковець, краєзнавець.

Д. І. Кулиняк — директор Всеукраїнського благодійного Фонду ім. Петра Калнишевського, головний редактор часопису Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих “ЗОНА”, заслужений журналіст України.

Автор майже сорока книжок і понад трьох тисяч публікацій в українських і зарубіжних ЗМІ.

— Здебільшого про Стеньку Разіна знають завдяки російській пісні “Из-за острова...” Та, окрім цієї легенди про нещасну княжну й вельми обмеженої інформації зі шкільних уроків історії, либонь, нічого. Шкода, звичайно, утоплена княжну, шкода і самого Степана Разіна, який склав свою буйну бунтарську голову за царським указом на Красній площі в Москві 6 червня 1671 року після лютих тортур. А тим часом і Степан Разін, і повстання під його проводом безпосередньо пов'язані з Україною. Та й сам Степан Разін був українцем, бо народився він, як вказано в документах, “в малороссийской станице Зимовейской на Дону”, тобто в тій самій станиці, де через сотню років народився ще один великий бунтар — Омелян Пугачов, Омелько Пугач, українство якого доведено. Мешканці Зимовейської переселилися на Дон із України на початку XVII століття. Між іншим, справжнє правильне прізвище Разіна — Разя. Він знав 8 мов!

У судовій слідчій справі Омеляна Пугачова основною причиною його повстання названа (цитую): “Эта извечная малороссийская склонность к неудовольствию”. Точніше не скажеш: волелюбний дух бунтарського українського народу, народу козацького, не міг примиритися з московським самодержавством, холопством. Тож глибоко символічно, що найбільшим бунтарем Московії XVII століття був Степан Разін, а у XVIII столітті — Омелько Пугач, його земляк і односелець. Повстання під їхнім керівництвом в історіографії не випадково названі селянськими війнами, які потрясли імперію до основ. Ще 1663 року Степан Разін на чолі загону донських козаків разом із запорожцями успішно воював проти кримських татар. Він не раз бував в Україні — і на Гетьманщині, і на Січі.

Навесні 1670 року Степан Разін очолив народне повстання, що охопило Дон, Поволжя, Підмосков'я. Не обійшло воно й Україну, особливо Слобожанщину. Це був спільний

виступ донських і запорізьких козаків, українських і російських селян, інших поневолених Московією народів і племен проти спільного ворога — московського царя. Повстанці прагнули свободи, їхнім ідеалом була козацька держава.

Так само є всі підстави вважати і Омелька Пугача національним героєм України. Після придушення московськими і польськими військами гайдамацького повстання — Коліївщини — в Україні, що в ньому, за деякими даними, брав участь і Омелько Пугач, він втікає аж у Передкавказзя, на Терек. У нього виникає задум об'єднати всіх козаків — запорозьких, донських, слобідських, волзьких, якіських і підняти повстання, залучивши до нього покріпачених селян і всіх пригноблених, щоб захопити Москву і встановити скрізь “вільні козацькі порядки”.

Хтозна, якою була б майбутня доля України, якби російський уряд, спішно уклавши мир із Туреччиною, не послав проти повстанської армії Пугача свої найкращі війська.

Повстання під проводом українця Омелька Пугача налякало російську царицю Катерину II — саме після його придушення вона вирішила знищити Запорозьку Січ, цей розсадник бунтів і непокори, острівець свободи в морі абсолютизму, зрозумівши, що доки буде в Україні Січ, доти житиме й Україна.

— Ще кого з українців вдалося повернути Україні?

— Їх десятки. Скажімо, сліпий Василь Ярошенко (Єрошенко) — видатний український учений, просвітителі, японський і китайський письменник, есперантист, громадський діяч, мандрівник, поліглот (знав двадцять мов) — народився 31 грудня 1888 року в заможній селянській родині у селі Обухівці на Слобожанщині.

Серед героїв моїх досліджень вождь першого українського повстання князь Михайло Глинський. Останній кошовий Запорозької Січі Петро Калнишевський, якого на соловецькій Голгофі в Росії розпи-

нали протягом кількох десятиліть.

А феєрична доля Миколи Миклуха-Маклая! Про своє походження найкраще сказав він сам кореспондентові сіднейської газети “Сідней морнінг геральд” 1884 року: “... Моя особа є живим прикладом того, як щасливо з'єдналися три одвічні ворожі сили. Палка кров запорожців мирно злилася з кров'ю їхніх, здавалося б, непримиренних ворогів, гордих ляхів, розбавлена кров'ю холодних німців. Я дуже люблю батьківщину свого батька — Україну, але ця любов не применшує поваги до двох вітчизн батьків моєї матері — Німеччини й Польщі”. Як бачимо, немає жодних натяків на російське походження. Російська імперія взагалі була злою мачухою для цього видатного українського мандрівника, вченого й гуманіста зі світовим іменем.

Так, саме українського, хоч світ знав його як російське світило. Микола Миклуха про свої мандри та відкриття звітував Російському гео-

графічному товариству й Академії наук. Проте цей син українського народу належить передусім людству, його внесок у світову науку — величезний. Микола Миколайович Миклуха не зміг здобути освіти в Росії — він там лише помер 14 квітня 1888-го. Його відрухували з Петербурзького університету за неблагонадійність без права вступу в будь-який навчальний заклад імперії.

Після закінчення Ієнського університету — до цього він навчався в Німеччині в Гейдельберзькому і Лейпцизькому університетах — працював на Канарських островах, у Марокко, на узбережжі Червоного моря в Єгипті, Саудівській Аравії, на островах Індонезії, в Малайзії, Південній Америці, Австралії, на островах Тихого океану. Та зосередився на одному аспекті цієї незвичайної людини: Микола Миклуха і Україна.

Його прадід — запорозький козак Степан Миклуха — відзначився в російсько-турецькій війні під час штурму Очакова, за що був удостоєний офіцерського чину і дворянства. Батько ж мандрівника і вченого Микола Ілліч Миклуха народився 1818 року в Стародубі Чернігівської губернії, з відзнакою закінчив Ніжинський лицей і пішки вирушив до Петербурга; здолавши понад тисячу кілометрів, вступив до Інституту корпусу інженерів шляхів сполучення. Він був національно свідомим українцем, знав і любив творчість Тараса Шевченка. Став начальником пасажирської станції в Петербурзі.

Мати Катерина Семенівна була родом з України, деякий час жила в Малині на Житомирщині, де мала маєток.

— А звідки взялося Маклай?

— Він змінив своє прізвище після відрухування з Петербурзького університету, додавши до нього козацьке прізвище свого прадіда — Маклай. Таким чином, із Росії в Німеччину виїхав Микола Миклуха, а через кілька років повернувся вже Миклухо-Маклай... Під цим прізвищем він і увійшов у світову історію.

— Отже, у Вашій галереї ви-

датних українців римський імператор, вчені-просвітники, князі, козаки, письменники, бунтарі, монахи, мандрівники-вчені. Уявляю, скільки українських митців розлетілося по світу.

— Буде слушно, якщо я ще розповім про українського геркулеса, який вирізнявся не тільки м'язами тілесними, а й духовними.

Українець Іван Піддубний був одним із найвідоміших атлетів світу й став легендою ще за життя. Упродовж майже сорока років Піддубний змагався в силі з наймогутнішими людьми світу практично на всіх континентах планети, не програвши жодного чемпіонату світу. Він і помер, не переможений ніким, 8 серпня 1949 року в місті Ейську на Кубані, куди перебрався з України разом із дружиною, рятуючись від голодомору 33-го року.

Народився Іван Піддубний 8 жовтня 1871 року в селі Красенівці (тепер Чорнобаївського району Черкаської області). Коли проїздиш цією місциною вниз по Дніпру, краса її зачудовує. Ця благословенна земля народила багатира для мандрівок. У портах Севастополя й Феодосії сім років Піддубний працював вантажником, а з 1898 виступав із гастроллями у цирку.

Він став для світу втіленням образу російського богатира, хоча росіяниною себе ніколи не вважав, як то робили інші. (Усі академічні видання Радянського Союзу та й нинішні російські за інерцією подають його як російського спортсмена).

Коли в 1932—33 роках у Радянському Союзі відбувалася перша паспортизація, у його паспорті прізвище було написано “Поддубний”, а в графі національності — “русский”, без згоди на те власника документа. (Спрямована русифікація прізвищ була тоді неписаним законом). Він запротестував разом із відомим тоді краєзнавцем Гнатенком, з якого зробили Ігнатенка. Жодні протести не допомогли. Тоді Піддубний попросив Гнатенка, і той виправив у паспорті “о” на “і”, а “русский” викреслив, написавши зверху “українець”. Згодом про це хтось доніс, і чемпіона за везли до Ростова-на-Дону в крайове управління НКВС на вулиці Енгельса, 26, де зачинили на кілька днів у підвалі з водою по пояс.

— Отже, який напрошується висновок?

— Стільки вихідців із нашої землі творили європейську політику, стільки письменників чужі літератури, стільки науковців підносили престиж не наших академій. Чому так сталося? Чому наш дух, наш інтелект річками збігли в чужі моря, й що треба робити, аби надалі не повторилися помилки днів вчорашнього. Цілим своїм життям нам доведеться шукати відповіді на це щемке питання, однак добре, що воно поставлене.

Народ, котрий не оцінив своїх геніїв, не матиме авторитету, але й геній лиш тоді дістає визнання, коли спирається на авторитет держави. Іван Пулюй зумів довести Альберту Ейнштейну пріоритет у відкритті X-променів, але у відповідь почув приблизно таке: “Автором буде Рентген, бо за ним — світова культура, а за вами — якась Рутенія, якої ви незрозуміло чому тримаєтесь”.

Оцю “якусь Рутенію” нам і належить вивчати з власних душ, щоб стати гідними святої України-Русі. Це одна з головних передумов державотворчої самосвідомості її громадян — відчуття своєї особистої причетності до величного процесу творення власної держави України.

Спілкувався
Володимир КОСКІН
Фото автора

Ігор НАБИТОВИЧ,
доктор філологічних наук,
професор Університету імені Марії Кюрі-
Склодовської в Любліні

Палімпсести світла душі

Серед кумранських рукописів з-над Мертвого моря зберігся опис пророцтва майбутньої боротьби добра і зла у своєрідній поемі “Війна “синів світла” проти “синів тьми”. Цей архетипний мотив одвічної війни Світла і Темряви, відомий у багатьох релігіях світу, бринить і в поезії різних часів і народів. Нова збірка Любо-ві Проць “Полювання на світло” — спроба поетичним словом засвітити досвітні вогні у мороці сучасного змертвілого та байдужого світу, національного бездо-ріжжя.

Цикл “У цирульні часу”, який відкри-ває збірку, — це і діахронічна та синхроні-чна мандрівка в історію України, і грома-дянська лірика, запечена кров’ю пережи-вань історичних втрат, національної незрі-лості й байдужості. У вірші “Степ згорнуто в сувій...” бринить розпач однієї з найбо-лючіших втрат минулого, в якому “Ви́лілу купку небораків // Провадить Аріадни нить, // І кров борців, легенд і маків // Із горла піс-ні цебенить”.

Лірична героїня ідентифікує себе з ци-ми невідомими борцями (“я з ними теж. Мені солоно // Від тих гірких кровей давно”) й своє покликання бачить у тому, щоб за-мість стилета, за Євгеном Маланюком, узяти до рук стилос і словом продовжити боротьбу, бо “як схолоне пісні лоно, / То хто підніме знамено?”.

В іншій поезії “Знову черемха димами обкурить...” — гіркота від усвідомлення чвар через дрібниці, коли нас “тінь лютої згуби уже здогана”. Символом цих “глухих часів” (Ліна Костенко) є вірш “Крайня ха-та”, в якій метафора “символ щастя” — ті-тонька галушка — // Світик цей пихато спогляда”, — клінічний діагноз байдужим і оспалим.

У цій глухій сучасності й історичному бездоріжжі

*Іде-бреді навтомацки вночі
Народ мій, на імення — невідомий.
Вже ангел-хоронитель на плечі
Приплющив очі од важкої втоми.*

Вірш “Тут натовпи хрестів...” — роздум на цвинтарі, де “стількох уже тут вічним сном зморило”, де “похмуре завтра здога-дом несмілим” торкає за плече, завершу-

ється втраченою історіософською пер-спективою України:

*Душа щемить — і соромом пече:
Могли тряти світами — не зуміли...*

Виразом загрози втрати національної ідентичності стає серпик місяця, бо “усе — зі Сходу. Все — китайських рис”. І хоч “нам, нащадкам скіфів, що до того?”, але “Вже й місяць ієрогліфом завис // Над азбукою сте-пу золотого...”. До речі, образ степу у поезії Люби Проць є одним із символів україн-ського ества.

Художнє освоєння сучасності стає мистецьким наближенням до найдетальні-ших рис і ганджів суспільства, погляд у своєрідний мікроскоп “лиха сьогочасно-го”, де панують окупанти, ті, що “не Укра-їна в жилах їх тече”, а “Зневірений, обірва-ний і п’яний // Народ мій при вельможому столі... // Та пальці негнучкі нові майдани // Намацують в невичайній золі!”

Інший цикл — “З душею — очі в очі” — художнє освоєння одвічної боротьби мит-

ця з бідністю “сірих буднів, де світла — на дні...” *О побуте!* — благає поетеса. — *Молю: не загризи!*

Третій цикл збірки “Перепустка в зи-му” — гімн зимі, апофеозом якого є вход-ження в сакральний простір Різдва. Люба Проць у сутінках сучасного “безврем’я лютого” залишається *homo religiosus* — мистцем, світобачення й світовираження якого надихається спогляданням світу, який інколи набуває рис позаземної до-вершеності. Найчастіше це буває в ті пері-оди людського буття, коли відбувається входження в сакральний час — час повер-нення до релігійного хронотопу, коли “день — як ризи Господа нетлінні”, коли “всього жменя снігу до Різдва” й навколо “краса на ймення — первозданна: // Бог дих-нув — і подих той завмер”, а “...крапельки Ісусової крові — снігурі на білім полотні”.

У містичних осяяннях мисткиня загля-дає у Потойбіччя, щоб зрозуміти, що “ді-ється за тими // Шибами небесними вгорі?” Світло тут — на боці Істини, бо “біла свіч-ка місячної ночі // скрапує з підсвічника Творця”.

Поезія Люби Проць — особливе від-кривання архетипних переживань україн-ської душі, адже однією з найприкметні-ших етноментальних рис українців є від-чуття співпереживання радості народжен-ня нового світу в часи Різдва, нової правди й надії.

Вивершенням цього сакрального сві-товідчуження є метафора: “Чашу різдвяну, по віночя зірок, // Бог опускає на вервечках світла”.

Ніби мимохідь мисткиня робить пое-тичне узагальнення співіснування, а інко-ли й зіткнення світів сакрального та про-фанного, небесного та земного:

*Дивен світе, еси: жабі... зорі...
Світло неба — і багна без дна...
І простори душі неозорі,
Де за віху — зоря провідна.*

Для поетичного світу Люби Проць ха-рактерна легка, промениста й нескаламу-чена еротика — як вираження однієї з важ-ливих граней людської екзистенції. Частини тут є мотиви втраченого кохання, де “...Звідле серце — мов гніздо схололо, // Бо тебе у ньому вже нема...”.

У двох чотиривіршах однієї з поезій, яка є маленьким шедевром, поетичною мі-ні-новелою, — ціла історія пережитого-переболілого:

Розлука уже відболіла — // Мов якбо осіннє, терпка... // На білих шовках мого ті-ла — // Твоя ненаситна рука. // Жаги по-лум’яні цитати, // Що суть їх — медово-густа, // Читають — не можуть вчитати // Мої спопелілі вуста.

Ці рядки творять особливе наративне ядро палкого кохання, жагучого спогаду. Навколо цього ядра — оболонка охололого болю втрачених почуттів, коли згаслі цита-ти минулого шукають “спопелілі” уста. Цю поезію кохання можна відчитувати і в іншому, метафорично-музичному ключі: від піанісімо перших двох рядків до на-ростання мецо-форте у двох наступних, фортисимо ще у двох наступних — і ново-го піаніссімо у двох завершальних рядках.

В останньому циклі збірки — “Білі строфи ночей” — підсумковим є чотири-вірш, у якому мисткиня привідкриває заві-су універсальної таємниці психології твор-чості, зануреної у контекст сучасної поето-ві епохи: “Шедеври створюються в неклі // Епох і власної душі”.

Володимир Базилевський у вступному слові “Нарощування світла” до збірки Люби Проць зауважує, що у віршах поете-си “світло ніби загнане вглиб. Воно не засліплює, але манить, притягує. А голов-не — не дає збитися з дороги. Це слово, яке озивається якимось своїм чаром, лаго-дою душі навіть тоді, коли йдеться про сумне чи трагічне”. У мороку втрат мину-лого, у сірих сучасності, де з майбутньо-го прозирає непевність, Люба Проць сво-їм мистецтвом слова запалює свічу надії, яка у просторі поетичного світу розганяє морок ночі.

Творчість цієї мисткині — свідчення початку в українському письменстві нової епохи — Неомодернізму, яка замінює со-бою симулякри та хаос соцреалістичних та постмодерністських ландшафтів. Ознака-ми цієї епохи є й неомодерністичні пошу-ки сакральних основ світу, містичної єд-ності з Абсолютом, й намагання сформу-лювати в неоромантичному ключі одвіч-ний пошук ліричним героєм свого місця на землі, й повернення до неокласичного світло-прозорого чекання строфи та від-сіювання в містичному решеті тайн твор-чості повноцінного зерна поезії.

Оксана ШАЛАК,
кандидат філологічних наук

«Я — квітка маку...»

*Я — квітка маку.
Можна — я сьогодні
у вас під вікнами
біленько поцвіту?
Я довго не зумію й не захочу —
немає раю у чужім саду...
Я — квітка маку.
Можє, ще й до ночі
я встигну нацвітисся
й опаду.*

(“Як пережити вечори холодні?”)

Хто ще в українській поезії так трепет-но і водночас так скромно сказав про пое-зію і про людину. Про значення — здавало-ся б, таке нетривке, а таке важливе — пое-зії для людини. Згадується народне: “Ой мій світку, білий світку, як маковий цвіт-ку...”

У поезії Галини Кирпи стільки рядків, пов’язаних із квітами, що так і хочеться назвати її якоюсь із тих квітів. Не з перека-зів знаю, як вона любить їх: на підвіконні, у садку, в полі, на клумбі під своїм міським будинком, куди вона носить воду спекот-ного літа аж із шостого поверху...

“У снах моїх // люди перетворилися на квіти — // і світ став прекрасний”. (“У снах моїх...”)

Нова книжка її поезії — “Профіль ве-чора” (К.: Задруга, 2013), як і попередні (“День народження грому” (1984); “Цвіт королевий” (1988); “Ковток тиші” (1999); “Ну й гарно все придумав Бог” (2003); “Місяць у колисці” (2012), засвідчує висо-ку культуру письма. Культура письма Га-лини Кирпи, її стилістика мислення, її вмін-ня оформити думку і чуття — чи не від Рільке, Едіт Седергран, Гюнвор Гофму? Га-

лина Кирпа як перекладач відкриває для українського читача данських, норвезь-ких, шведських поетів, їй завдячуємо мож-ливістю розширити “білий світ” за своїм вікном.

У “Профіль вечора” багато присвят: Лесі Силенко, Ярославі Павличко, Васи-леві Голобородьку, Василеві Рябому, Світ-лані Жолоб, Оксані Сенатович і навіть — “моєї самоті”. “Вечірні” присвяти мають запах матіоли і майже завжди — смутку, бо такий він, вечір. Присвяти ще раз окрес-люють коло: і не тільки коло найближчих, найрідніших, а “коло культурне”, коло тих пріоритетів, які ніколи не змінюються, за-лишаються завжди і за будь-яких обста-вин. Бо дружба ніколи не стане зрадою, як чорне — білим. Біле ж можна зачорнити завжди. Це залежить від “чорнителя”: у його очах все набуває барви його власної душі...

“Профіль вечора” — книжка афорис-тична і книжка афоризмів. Авторка так точно і сконденсовано висловлює пережи-те, що хочеться занотовувати, як в юності, до свого записника: “Коли помирають пое-ти — // сиротіють дерева, квіти і трави”, “Біле можна зробити // чорним, // чорне бі-лим — ні”, “Любов — // то жива вода // Со-вісті”.

У збірці багато білого, білий колір — як знак чистоти, світла, тиші. “Білі голубки”, біла “квітка маку”, “білі сліди”, “біла пос-тілонька”, “білі сні”... Це не означає, що поетка бачить світ у чорно-білих барвах, палітра її слова — із найтонших відтінків, але серед улюблених — білий. У цьому ре-гістрі чистоти і світла — камерність, а рад-

ше сповідальність поезії. Відповідно такий реєстр визначає і голос поезії, тональ-ність, тематику. Втім, тематика, що ніби поза межами камерності, — також для ти-хого, але сильного і мудрого голосу поет-ки: “Живу в краю, де убивають мову — // знічів’я і зумисно, вчора й знову. // Гурко-чуть кулемети і гармати — // хохляцькі кпини і московські мати. (“Живу в краю, де убивають мову...”)

Утім, питомі образи Галини Кирпи — це біла квітка маку; дівчатко, що пасе ме-телика; босі вірші у споришах; безмежний аркуш неба. І на цьому аркуші поетка дає простір не тільки найближчим друзям, найсокровеннішим думкам, найболючі-шим словам, а й минулому і майбутньому, життю і смерті. І життя в ній так багато, що на смерть вона дивиться — як на світ но-вий. І вірить, що це — початок нового. Цей світ новий — продовження “подиху само-ти”, у якій людина пізнає, осмислює себе, осягає свою самоть. У “Профіль вечора” кілька віршів, присвячених самоті. Та й розділ має таку назву “Довгожданий подих самоти”. Оге, пізнане і осягнуте на самоті, завжди хочеться передати, залишити для тих, кому твій досвід стане у пригоді. На-самперед дітям. Розділ “Доньчі” — замість напучувань і є такою сконцентрованою мудрістю, сповненою материнської любо-ві і строгої ніжності. Тут до афористично-сті додається дидактизм, речення “згорта-ється”, набуває влучного притчевого сти-лю: “Слизняк // не виросте // ні лебедем, // ані орлом. // Весь час він // буде слизня-ком...” (“Слизняк...”).

...І найбільше у поезіях Галини Кирпи

— України. Хоч майже ніде вона про це не пише, але від найтихіших, найінтимніших слів до тих, де між рядків ховається гірка іронія, — Україна присутня скрізь. Це не якась унікальна, що стікає молоком і ме-дом, але найдорожча серцю — полинова і споришева, рідна до болю земля з топо-лею, що не здатна себе оборонити перед гострою сокирою: “Птахи на крилах не-суть // пісню свою лебедину... // Я нічого не знала б про сум, // аби не Вкраїна.

“Профіль вечора” — книжка тихої лю-бові й справжнього некрикливого слова, поезія чистоти і теплого погляду, яким можна обійняти і того, хто поряд, і того, хто далеко-далеко. Того, хто відійшов у засвіти, — а залишається у твоєму серці назавше.

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівми

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

19 (759), 15—21 травня 2014

Фото Дмитра Ніконорова

АТУ. АТО. АТА...S

Євген БАРАН

Намагаюся не дивитися і не слухати телевізійних і радіоновин. Але від них, т. зв. “новин” неможливо заховатися. Заходиш в Інтернет, і відразу вибиває повідомлення, одне за другим, як із лінії фронту. Тільки де та лінія і де той фронт, — взагалі не зрозуміло. Однак люди гинуть. Жертвоприношення тривають.

Дедалі більше стає зрозуміло, що відбувається маніпуляція свідомістю. Во ім'я чого це відбувається, не зовсім зрозуміло. Територія? Енергоресурси? Швидше друге. А ще суцільна брехня.

На Сході триває війна. Фактично, маємо громадянську війну. Бо якась частина східняків не бажає нової влади. Їхнє право. Хоча ті методи з підступами, зрадами і відкритою ненавистю важко назвати нерозумінням чи одурманенням російською агітацією. Треба відверто сказати, що на Донбасі, Луганщині є певне число людей, які ніколи не приймали і не сприймуть Україну як незалежну державу. Тим більше, в такому викривленому варіанті, який маємо сьогодні (задля справедливості треба визнати, що *ті* люди не сприймуть української держави в будь-якому вияві й прояві).

Люди влади аж ніяк не є новими людьми і реформаторами. Ми ще здивуємося, коли через якийсь час розкриються “підводні” рифи всіх цих полі-

тичних катаклізмів, жертвою яких стає Україна.

Стає також зрозумілим, що ворог не спить, не “воріженьки”, а ворог — озброєний, жорстокий, підступний. Однак уся проблема в тому, що ворог — це не тільки диверсанти і “люмпенське” населення Сходу. Ворог є в структурі нинішньої влади. Бо те, що спровоковано в Одесі (Царство Небесне тим жертвам!); те, що відбувається в Донецьку, Слов'янську, Краматорську, Маріуполі; те, що діється на Луганщині, — це вже не окремі непорозуміння і нерозуміння. Це відкрита й неприхована війна. І зрада державних інтересів. Тільки чому не оголошується на тих територіях військовий стан, і чому східні, північно-східні кордони залишаються відкритими, — запитання вже навіть не риторичне.

Уявляєте собі, аби в Німеччину з Франції (чи навпаки) прорвався броньований всюдихід на підтримку терористів чи прорвалося спокійно сорок бойовиків через пропускний пункт на кордоні? А ми ще дивуємося, що у терористів дедалі більше і більше зброї, і незабаром ми будемо заскочені, дізнавшись, що у них є бойові літаки і підводні човни...

Кажуть, що нам допоможуть президентські вибори. Дав би Бог. Але коли я побачив, хто їздить із тими кандидатами і агітує за них, то стає сумно. Коли побачив, які люди беруть на себе іні-

ціативу т. зв. державних реформ і беруться до проведення люстрації чиновництва різних рівнів, — стає вже навіть не смішно. А ще шкода тих молодих хлопців і зрілих чоловіків, які до останньої кулі (“в лоб”) вірили і вірять, що вони виконують свій громадянський обов'язок. Шкода, бо у мене підостає син. І він теж вірить, що громадянський обов'язок — це найголовніше, і що загинути за свою державу — святе право чоловіка.

Смутне время переживаємо. Агресія “старшого брата” не чийсь злий жарт чи сторінки американського фентезі, втілені черговим Спілбергом на телеекрані. Вона вже нас убиває і тримає в постійному страху (не так за себе, як за тих дітей, що світу не бачили). Що буде завтра? Чомусь згадується Юрій Шевельов: “Найсмішніше в цих матеріалах, що я професійний песиміст і в майбутнє не надто вірю” (з листа до Олекси Ізарського від 17 грудня 1990 року). Що ж тоді залишається? Знову напрошується Шевельов: “(...) як сказано в Святому Письмі, ходіть у світ, поки є світ. Бо може не стати” (з листа до Олекси Ізарського від 14 травня 1994 року).

Найсумніше, що є речі, які від твого бажання чи небажання не залежать. Ти можеш бути тільки статистом. Поки що. До якої межі? Поки не усвідомиш, що лінія фронту проходить уже не через твою хату, а через твоє серце.

ЩОДЕННИК ОКУПАЦІЇ

2-3

МОВА І СОБОРНІСТЬ

5

СЬОГОДНІ В КИЄВІ
ФІНІШУЄ ХІВ МІЖНАРОДНИЙ
МОВНИЙ КОНКУРС ІМЕНІ
ПЕТРА ЯЦИКА.
СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО
УЧАСНИКІВ І БАЖАЄМО
НОВИХ ПЕРЕМОГ!

8-9

ЛИСТИ НЕБАЙДУЖИХ

10-11

СЛОВО ВІД БОГА

15

Марія ОЛІЙНИК,
“Просвіта”, Донецьк

З ким вести переговори?

Яким словом можна назвати те, що вже 2,5 місяця коять на Донеччині “визволителі” з колорадськими стрічками під державними прапорами Російської Федерації та “Донецької Республіки”?

Сьогодні деякі українські та російські політики, які підтримують антидержавний заколот на сході України, намагаються переконати світ, що це — захист інтересів мешканців цих територій. Навіть деякі кандидати в Президенти України, народні депутати України від КПУ та ПР вимагають “почути” цих вироdkів-“визволителів”, припинити АТО і сісти з ними за стіл переговорів чи за круглий стіл. Зробити це — значить легітимізувати убивць українських патріотів. Хоча сьогодні, коли стався переворот у керівництві самопроголошеної “Донецької народної республіки” і нове керівництво якої в особі полковника спецназу РФ Стрелкова (Гіріна) оголосило війну українській владі, в це повірити майже неможливо.

віддали тіло мертвого Дяковського тільки через 10 днів, 6 травня — в обмін на тіло мертвого бойовика, якого знищили наші військові в ході антитерористичної операції в Слов’янську. 8 травня Юрія Дяковського поховали в Стрию.

7 травня бойовики “Донецької республіки” викрали мешканця с. Шандроголове Краснолиманського району, фермера **Валерія Володимировича Сала**, який виступав за єдину Україну. Його машину в центрі села перекрив джип без номерів. Озброєні бойовики “Донецької народної республіки” витягли Валерія з авто, побили і неприємного заплхали в багажник його ж машини і зникли. 8 травня цю спалену автівку зі згорілим Валерієм знайшли в Греківському лісі Луганської області міліціонери Харківської області.

8 травня на блокпосту при виїзді з міста Дружківка терористи застрелили 44-річного місцевого священика Української Православної Церкви Московського Патріархату Павла Жученка, який спробував їх переконати, що Україна має бути єдина. За це його прошили сімома кулями...

8 травня на дорозі біля міста Свердловськ Луганської області терористи розстріляли чоловіка і дружину Бурихіних — приватних підприємців, які їхали на двох автівах. В одному з авто з вогнепальним пораненням у голову правоохоронці виявили 10-річну доньку загиблих, яка невдовзі померла в реанімації. Українські журналісти, комуністи, регіонали — ви не шоковані? Ви в шоці тільки від того, що хтось випадково застрелив озброєного колорада, який кидається на наших військових, який убиває наших воjakів із-за спин живого щита?

Уряд самопроголошеної “Донецької народної республіки” сьогодні діє в захопленому 11-поверховому приміщенні обласної державної адміністрації. На п’ятому поверсі влаштована катівня. Там катують викрадених, тих, для кого Україна є батьківщиною і хто виступає за збереження її цілісності.

Про це розповідають ті заручники, кого вдалося звільнити визволити за допомогою викупу чи обміну.

Після мітингу “За єдину Україну” 28 квітня бойовики ДНР викра-

Олексій Демко

ли 7 студентів, одному з яких вдалося втекти і повідомити про викрадення. Їх доставлено для катування на 5-й поверх. Там, під нелюдськими тортурами з 22 години 28 квітня до 4 години 29 квітня двох із них змусили зізнатися, що вони з “Правого сектору”, зняли їх із візитівкою Дмитра Яроша і вже 29 квітня цілий день крутили ці кадри по російському каналу “Лайф нюз”: мовляв, “Правий сектор”, а не донецчани, проводив мирний мітинг за цілісність України. У студентів поламані ребра, руки, пробиті голови, переламані носи, але вони змушені втекти з лікарень і сховатися, бо бояться повторного викрадення і помсти. Їх ще й обікрали, забрали мобільні телефони. Відпускаючи, кати їм пригрозили, що обов’язково знайдуть їх і знищать. А зараз у студентів сесія, вони навчаються на бюджеті. Отже, викрадення, побиття й пограбування!!! Ціла купа статей Кримінального кодексу України. І все безкарно. Винних не шукають і не карають. Навпаки, бандити розшукують своїх жертв.

2 травня бойовики, застосувавши вогнепальну зброю, викрадають Миколу Якубовича — сотника Майдану і доставляють на поверх катувань.

4 травня під час наради прихильників Єдиної України вдома у депутата Новоградівської міської ради **Костянтина Мусейка** озброєні до зубів

бойовики “Донецької народної республіки” обстріляли беззбройних українських патріотів та викрали:

1) депутата міської ради **Костянтина Івановича Мусейка** (партія Захисників Вітчизни);

2) депутата міської ради від КПУ **Олега Юрійовича Бубича**;

3) депутата міської ради **Валерія Миколайовича Павлика** (ПР);

4) шахтаря містоутворюючого підприємства шахти “Россія” — **Олександра Гурова**;

5) шахтаря містоутворюючого підприємства шахти “Россія” — **Олександра Вовка** (активіст незалежної профспілки гірників);

6) українського активіста **Ігоря Братуса**.

Доставлені на поверх катувань. Вони розповідають, що з кожної кімнати лунають крики катованих, що вони побачили там у калюжі крові найімовірніше мертвого працівника міліції, який не зрадив присязі. Там же роблять картинки для російського телебачення про затриманих радикалів із “Правого сектору”. За словами свідків донецьких подій, ОДА наповнена автоматами, пістолетами, гранатометами.

8 травня в м. Макіївка Донецької області бойовики “Донецької республіки” увірвалися у помешкання довіреної особи **Олега Тягнибока Олексія Демка**, побили, розгромили будинок і повезли в приміщення Донецької облдержадміністрації, щоб там “допомогли розв’язати йому язик”. Питали про “Правий сектор”, хто йому платити гроші.

Через 4 години після нападу начальник Макіївської міліції **Олексій Мірошніченко** повідомив мені, що викраденого знайшли. **Олексій Демко**, — сказав начальник, — перебуває у Рудничній лікарні м. Макіївки. Йому 8 травня зробили операцію. Претензій не має ні до кого, просто впав. А 9 травня при спробі перевезення в реанімації донецької санавіації пораненого (кульове поранення, пошкоджено хребет) у безпечне місце для лікування бойовики обстріляли реанімабіль і вдру-

викрали **Олексія Демка**. Про долі водія, лікаря, яка супроводжувала пораненого й побитого, нічого невідомо. Зв’язку з ними немає й досі. Реанімабіль теж захопили терористи. Міліція не в курсі, але шукатиме. Поки що без успіху.

8 травня в с. Новоселка Краснолиманського району Донецької області на джипі підїхали бойовики “Донецької народної республіки” та напали на будинок **Віктора Івановича Зайцева**. Його били прикладами по голові, обличчю, в живіт, відстріляли вухо. Виگукуючи: “Это тебе за “Слава Украине”, “Это тебе за “Героям слава”, “Это тебе за единую Украину”. Три поранення дістала сусідка, яка прибігла на страшну стрілянину.

8 травня у смт **Олексієво-Дружківка** Донецької області будинок **Євгена Шаповалова** обстріляли бойовики, які приїхали на джипі. Увірвалися в будинок і винесли все цінне, що могли знайти, обшукали всі побутові приміщення, шукали сім’ю. Міліція, яку викликали сусіди, навіть не зайшла всередину. Тільки походила зовні. Кажуть, утім, що робитимуть засідку. Кілька днів перед тим у будинок **Євгена** кинули три коктейлі Молотова, які дивом не загорілися, всередині була мала дитина (про що знала вся округа). 8 травня терористи атакували порожній будинок, бо родина вже виїхала. **Євген Шаповалов** — голова Донецького обласного товариства імені **Олексі Тихого** (це відділення “Просвіти”), для терористів він класовий ворог, як і всі українські патріоти.

7 травня **Сергія Ошурка, 1994 р. н., мешканця м. Димитров** Донецької обл., із приятелем **Іваном Ждеком** із с. Стебник Дрогобицького району Львівської обл., який приїхав до бабусі в Краматорськ затримали у Краматорську бойовики ДНР. За словами свідка, при затриманні хлопців звинуватили у причетності до “Правого сектору”, хоча до ПС вони жодного стосунку не мають. 9 травня побитих і пограбованих юнаків вдалося звільнити.

9 травня в м. **Макіївка**, в смт. Ханжонкове, с. Буроз у помешкання подружжя **Олени Бенедюк та Юрія М’ясоїда** увірвалися 2 працівники міліції у супроводі 4 озброєних бойовиків “Донецької республіки” з битами. Питали, де син — член ВО “Свобода”. **Забрали, не пред’явивши жодних документів, цілком тверезого чоловіка Юрія М’ясоїда за звинуваченням, що нібито він десь колись напився і буянив. Міліція разом із бойовиками!!!**

10 травня близько 19.00 приїхали вже самі озброєні бойовики на іншу адресу: м. Макіївка с. Калінове, де прописаний і проживає її син **Юрій Бенедюк**, який виступав за єдину Україну та проти відокремлення Донецької області від України. За цією адресою у цей час перебували **Олена Бенедюк та інші** родичі. Бойовики зателефонували сину **Юрію**, вимагали, щоб він здався їм і заявили, що вони захирають як заручницю матір. Невдовзі знову пролунав дзвінок сину, і чоловік на ім’я **Іван**, погрожуючи вбивством, вимагав від **Юрія** приїхати в Донецьк і здатися, потім вимагав викуп — 100 тисяч грн. Ось так взято в заручники **Олену Бенедюк та Юрія М’ясоїда**. Щодо них скоєно низку кримінальних правопорушень, зокрема й за участю працівників міліції. А 11 травня

Євген Шаповалов

батьки Юрія Бенедюка “знайшлися” в Макіївській міській раді! Бойовики продемонстрували відео побитого подружжя, в якому вони на камеру зізнаються, що синці побитові, а від нападників, які хотіли їх вивезти в Дніпропетровськ, врятували бойовики, яким вони дуже вдячні. А також лікарям. Засуджують сина за політичні погляди і під камерою проголосували “за” Акт про самостійність ДНР під якимось навісом.

5 травня 4 бойовики скоїли напад на офіс обласної організації УДАР, а близько 23.00 стався напад на лідера донецьких “ударівців” народного депутата України Єгора Фірсова і головного редактора інтернет-видання “Острів” Сергія Гармаша. Обстріляли дачу журналіста, розташовану за 10 км від Донецька. У цей момент у будинку, окрім господаря і Фірсова, була ще одна людина. Усі троє — активісти проукраїнського руху, організатори мітингів за єдину Україну в Донецьку. Нападники застосували автоматичну зброю. Чоловіки, які були в будинку, у відповідь теж відкрили вогонь із зареєстрованої зброї, таким чином відбили атаку і залишилися живими. Після чого Гармаш і Фірсов були вимушені вийти з Донецьчини. За словами Фірсова, на дачі у Сергія Гармаша вони сховалися, як тільки дізналися, що в полоні опинився їхній знайомий активіст Сергій Литвин — хлопця захопили в заручники ще 1 травня в місті Макіївка. З місцевими українськими журналістами терористи борються нещадно. Допускають на свої так звані прес-конференції тільки російських та іноземних журналістів. Багатьох журналістів і проукраїнських активістів налякав напад та обстріл дачі головного редактора інтернет-видання “Острів” Сергія Гармаша. Тому майже всі активісти та журналісти змушені покинути небезпечну область. Вийшли за межі області футбольні уболівальники “Шахтаря”, яких Ахметов заборонив пропускати на матчі, а бойовики відкрили на них полювання.

У ніч із 30 квітня на 1 травня викрадені й кинуті в катівню СБУ в Слов’янську двоє активістів-свободівців із Костянтинівки — Ярослав Маланчук та Артем Попік. Досі там перебувають.

2 травня затримали студента Київського авіаційного університету, який їхав до батьків на вихідні в Красний Лиман із пересадкою в Слов’янську. Перебуває у полоні у підвалі СБУ—КДБ. Там же з 17 квітня знаходиться Віталій Ковальчук із Вінниці, журналісти: Ірма Крат (ТВ “Прихована Правда”), Юра Лежаський із ZiK, театральні діячі — Павло Юров і Денис Гришук та ще близько 100 викрадених і полонених бойовиками осіб. Спостерігачів ОБСЄ

3 травня звільнили. Але це не заслуга наших урядовців. Просто московські хазяї “захисників” Слов’янська дали команду, і європейці отримали свободу. Дехто з них був настільки наляканий, що на камеру говорив, нібито був усього-на-всього “гостем” “народного” мера Слов’янська Пономарьова. І тільки добравшись додому, розказали, чого натерпілись у підвалах СБУ. Трьох працівників СБУ обміняли на “народного” губернатора Донецької області та 2 його заступників. Решта невинних людей карається в застінках катівні. Хто має подбати про їхнє звільнення? Хто має почути 80—90 % патріотів України на Донеччині? АТО, на жаль, не наступає, а обороняється. Втрачає своїх бійців, замість того, щоб змести цю нечисть із лиля Донецької та Луганської областей. Для цього треба визнати кадрові прорахунки Турчинова при призначенні голови Донецької ОДА Сергія Тарути, якого рекомендував на цю посаду Ахметов, і які просто добровільно здали Донецьку область і негайно виправити цю помилку. Не смішити світ з організації ідіотського патрулювання працівниками підприємств Ахметова разом із міліцією вулиць, замість змусити бойовиків скласти зброю і звільнити захоплені приміщення та припинити торги влади з “господарями” Донбасу. Зволікання коштують, як бачите, дуже багатьох молодих життів, каліцтв проукраїнських донеччан та українських солдатів, які гинуть через невігластво, нерішучість, некомпетентність, дурість, боягузтво керівників центральної влади та зраду і продажність місцевих чинуш і олігархів. Слід провести негайно хоч і запізнїлу, але справді антитерористичну операцію, а не слухати заклики тих, хто організував це свавілля, припинити АТО і сідати з убивцями за переговори. Особливо зараз, після проведення ними так званого референдуму, після чого в Київ прибудуть посланці ПР від “господарів” Донбасу з “протоколами” “референдуму” як ще з одним доказом своєї підтримки серед населення, якої у них давно немає. Розмахуючи папірцями з намальованими там брехливими відсотками, хором проспівують: у РФ не хочемо, а хочемо ярлик на необмежене свавілля в своїх вотчинах, де ми царювали, в Донецькій та Луганській областях. Вони хочуть такої федерації, щоб центр продовжував дотувати Донбас, а вони самі призначали губернаторів і продовжували творити те, що і раніше. Для чого це потрібно їм — зрозуміло, але це не влаштовує більшість донеччан. Кожний день ситуація тільки погіршується, бо через дірявий кордон йде поповнення “зеленими чоловічками” і зброєю.

Юрій Бенедюк

На Луганщині створили організаційний комітет і виборчу комісію, які очолили керівники й активісти громадських організацій: обласного об’єднання “Просвіта”, Комітету виборців України, жіночої правозахисної організації “Чайка”, педагогічного товариства ім. Гр. Василенка, “Молодої Просвіти”, УПЦ КП, УГКЦ, науковців луганських вишів тощо. Очолив їхню роботу голова просвітян Луганщини Володимир Семистяга. Він же й оприлюднив результати волевиявлення луганців на прес-конференції в УНІАН та дав розширене телеінтерв’ю через телекомпанію Страсбурга для мешканців Німеччини, Франції та окремо — Західної Європи загалом.

Із метою проведення “народного референдуму” через центральні та місцеві ЗМІ оголосили дату та форму опитування, видрукували 100 тис. кольорових бюлетенів із двома питаннями: “Чи підтримуєте Ви територіальну цілісність України?” ...“Так”, “Ні”... 4 травня з 31-ї міських і районних громад не вдалося визначити волевиявлення лише мешканців Красного Луча, Лисичанська та Міловського району. Із 100 тис. надрукованих бюлетенів вдалося використати 89560. Кількість голосів, поданих за варіанти “Так” у першому питанні, склала 67782 (70,1 %), а “Ні” — 24091 (26,9 %). За жоден варіант не подали голоси 2687 (3 %). Кількість голосів, поданих за варіант “Так” у другому питанні склала 78544 (87,7 %), за варіант “Ні” — 8060 (9 %). За жоден варіант у другому питанні — 2956, або 3,3 %.

Науковці провели додаткове соціологічне опитування, яке засвідчило, що молодь зігнувала “народний референдум”, 30 % опитаних склали жінки, які поводитися надзвичайно агресивно. Абсолютну достовірність із першого питання показали виборці м. Сватове та Сватівського району — 100,0 %. Загалом же виборці півночі Луганщини (а це Слобожанщина) майже однотайно підтримали територіальну цілісність України. Іншу картину продемонстрував південь області, де голоси розділилися майже навпіл, хоча й при цьому більшість виступила за територіальну цілісність держави. Проведення опитування в південних районах було пов’язане з ризиком для життя. Так, у м. Антрацит, де було опитано 2050 респондентів, після втручання в процес опитування донських козаків та озброєних невідомих осіб у камуфляжній формі за членами “виборчої комісії” та науковцями гналися на автівках ледь не до самого Луганська. Аналогічна ситуація склалася в Алчевську. Надзвичайно агресивно поводитися представники проросійських громадських організацій та КПУ і ПР. Додаткове дослідження виявило, що в промислових районах області місцеве населення залякане так званими сепаратистами та не володіє об’єктивною інформацією щодо ситуації і по Україні загалом, і по Луганщині зокрема. Хоча й при цьому деякі приклади з проведення “народного референдуму” можна назвати анекдотичними. Так, на одному з блокпостів між Луганськом і Алчевськом вдалося з’ясувати, що з 12 присутніх

Мовою фактів

5 травня 2014 р. в УНІАН відбулася прес-конференція представників “Комітету патріотичних сил Донбасу”, “Комітету виборців України”, ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, які напередодні виступили ініціаторами та 4 травня провели “народний референдум” на території Донецької та Луганської областей. Під час прес-конференції оприлюднили результати волевиявлення вказаних областей України щодо державного устрою країни та розширення прав місцевих громад у бюджетній, соціальній та інших сферах суспільного життя. З’ясувалося, що понад дві третини виборців Донбасу підтримали територіальну цілісність України. Понад 86 % — за розширення повноважень місцевих громад у бюджетній і соціально-культурній сферах діяльності.

Як же проводився “народний референдум” на Луганщині й що цьому передувало?

сепаратистів (з яких 1 — жінка), 10 підтвердили, що вони підтримують територіальну цілісність України, але при цьому не змогли пояснити, чому ж тоді вони бунтують?..

На цьому тлі дивними виявилися заяви луганських заколотників, що 11 травня, під час загальнообласного референдуму, 90% виборців проголосують за “Акт державної самостійності Луганської Народної Республіки”. І це при тому, що як такої проголошеної ЛНР не існує.

Що ж засвідчили події 11 травня на Луганщині?

По-перше, за тиждень до так званого референдуму на теренах області розпочався кримінальний розгук, суцільне пияцтво, мародерство та розбій луганських “робін гудів”, яке виявилось в пограбуванні ювелірних, продовольчих крамниць, автосалонів, пограбованні ювелірних, продовольчих крамниць, автосалонів, пограбованні відділень Приват-банку та їхніх банкоматів. Зокрема у Луганську вони захопили з інкасаторської машини 1 млн грн.

По-друге, було видрукувано на офсетному папері лише 50 % так званих бюлетенів на чорнобілому принтері без спеціального захисту. При цьому не заперечувалася нестача коштів для повного друку.

По-третє, сам “референдум” відбувався під дулами автоматів. Зокрема на території ЛНУ ім. Тараса Шевченка дві дільниці охороняли півтора десятка автоматників.

По-четверте, виборчі дільниці не були обладнані кабінками для таємного голосування, а запрошені для голосування не знали, за що голосують, і даремно шукали рядок про приєднання краю до Дніпропетровської області.

По-п’яте, виборці Луганщини перебували в інформаційній блоkadі, коли замість відключених українських телеканалів трансливалися лише російські. Інко-

ли справа доходила до абсурду. При перетині адміністративних меж Донбасу в швидкому потязі №20 Київ — Луганськ трансливали відомий радянський шлягер “Мой адрес не дом и не улица, мой адрес Советский Союз”, який переривався патетичними закликами “Слушайте, слушайте Москву!”, після чого трансливався шлягер — “Вся жизнь впереди, надейся и жди!”.

По-шосте, як і виявив “народний референдум”, проведений 4 травня, Луганська Слобожанщина цієї неділі відмовилася підтримувати заколотників: у 4 районах виборці відмовилися від сепаратистського референдуму, а в 9 районах лише дехто взяв у ньому участь. В інших громадах заповнені ледве на 10 %, або ж максимум на чверть скрині видавалися ледве не за 90-відсоткове волевиявлення “Акту” самостійності ЛНР.

Громадськості вдалося зафіксувати, що голосували переважно етнічні росіяни, які мігрували на територію Луганщини 20—30 років тому, а освячувалося це дійство ПР, КПУ, місцевими олігархами, колишніми комсомольськими працівниками (зокрема й учорашніми керівниками області) та нардепами Царьовим, Єфремовим, Гороховим, Струком та іншими. Не обійшлося й без втручання ЛДПР і сумнозвісного Жириновського, який не лише фінансував, агітував за місцевих сепаратистів, а й подарував їм броньований автомобіль із символікою ЛДПР.

Усього цього цирку абсурду можна було б уникнути, якби не суцільна зрада, аморальність, безвідповідальність і непрофесіоналізм усіх гілок української влади.

Прес-центр Луганського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка

Мене підтримали знайомі й незнайомі

У ч. 49 “СП” за 2013 рік ми друкували розповідь про Ірину Рабченюк, київську вчительку-логопеда, яка 1 грудня отримала важку травму, оскільки під час пікетування Адміністрації Президента опинилася з родиною біля місця події. Нині вона розповіла про свою подальшу долю, а головне — про хороших людей, які їй допомогли в біді.

Анна Коморовська відвідала хвору Рабченюк

— Спочатку я лежала в Київській 17-й лікарні. Низький уклін її лікарям. Особлива подяка Тетяні Віталіївні Барановській, начмеду. У грудні мені там зробили дві операції, звідти перевели в Центр мікрохірургії ока, де зробили ще одну операцію, потім у Першу лікарню на Червоному Хуторі, де знову прооперували. Наприкінці січня у Центрі мікрохірургії мені зробив операцію на оці професор Кондратенко, а наприкінці лютого мене відправили на лікування у Варшаву в госпіталь МВС. Там мене ще раз прооперували.

У польській лікарні були й інші постраждалі на Майдані. Нас відвідала дружина президента Польщі пані Коморовська, постійно приходили волонтери, провідували українці, які живуть у Варшаві, та заробітчани, що там працюють.

Після операції поляки забирали нас у сім’ї на певний час, до наступної консультації. Я жила в родині пана Марчина і пані Йоанни Свінціцьких. Пан Марчин — політик, займається дипломатичною роботою. Родина дуже чуйна. Із сім’єю Свінціцьких підтримуємо контакти. Пан Марчин (він член їхнього парламенту — Сейму) часто буває в Києві, пані Йоанна також. Ми зустрічаємося, стали як рідні.

Вразила мене поведінка поранених, їхній сильний дух, стійкість. Я думала, що доведеться підтримувати, втішати хлопців. Але в них був піднесений настрій, ніякої депресії. Юрій з Криму, який втратив зір, рухливий, невгамовний, був волонтером, допомагав пораненим. Так само Віталій Андреев із Києва, який теж втратив око. У відділенні хірургії, травматології був поранений, обгорілий Іван із Тернопільщини. Ми так і не побачили його обличчя, весь час перебинтований, але бойового духу теж не втратив.

Поляки не забувають свою історію: на площі в центрі Варшави розміщені фотографії зруйно-

ваного міста, а також процес його відбудови.

У мене з’явилися нові друзі — поляки.

Я щиро вдячна польському Клубу української інтелігенції, польським лікарям, а також усім київським, де лікувалася; вдячна людям на Інститутській, які відтягли мене та мого чоловіка від “Беркута”, тому хлопчині, який урятував мою дочку.

Мене підтримувала величезна кількість людей, знайомих і незнайомих. Я їм вдячна. Ця підтримка надавала сил. На новий рік мене вивезли на Майдан, ще на візочку. Побувавши там, я набралася сил, побачила великі барикади і мені стало спокійніше.

Мама Ірини Василівни, голова Стаханівської “Просвіти” на Луганщині Ніна Гейко також зворушена увагою польських друзів, які рятували дочку. Вона розповідає: “У нас у Стаханові є польська організація “Краков’янка”. Керує нею пані Єва. Поляки дуже широко відзначали 20 років організації, їх активно у всіх заходах підтримує Польща. Мене запросили на свято і я, ще не знаючи, що моя дитина потрапить у Польщу на лікування, сказала такі слова: “Нині у нас найрідніша сестра — це Польща, найширша подруга — це Польща, найбезкомпромісніший адвокат — це Польща. Українці й поляки зуміли знайти момент, зуміли поклонитися одне одному, простити історичні війни і стати на дружний, ширший і теплий шлях співіснування”.

Після цього їхній консул і ксьондз підійшли до мене й сказали: “Пані, так добре про Польщу ще ніхто не говорив”. Тепер я від свого імені, від імені мамі передаю полякам велику подяку за допомогу моїй дитині, за їхню людяність. Адже все-таки можна знайти компроміс, зрозуміти, що нове покоління повинно рости по-новому, дружити. Історію треба пам’ятати, але не для того, щоб тріти собі серце”.

Спілкувалася **Надія КИР’ЯН**

Позиція Української Всесвітньої Координаційної Ради щодо позачергових президентських виборів 25 травня 2014 року

Михайло РАТУШНИЙ,
голова УВКР

Перемога Євромайдану і втеча В. Януковича з країни спричинили конституційну необхідність проведення в Україні позачергових президентських виборів, які призначено на 25 травня 2014 року.

Українські громадяни за кордоном, які протягом усіх місяців київського Євромайдану проводили масові акції солідарності, а також надавали й досі надають значну гуманітарну допомогу сім’ям загиблих і пораненим учасникам мирних акцій протесту, демонструють величезну активність щодо своєї участі в позачергових президентських виборах.

Незважаючи на анексію Криму та неоголошену війну проти Української Держави з боку керівництва Росії на Сході та Півдні України, позачергові вибори Президента України 25 травня 2014 р. мають відбутися відповідно до чинного законодавства та з дотриманням демократичних процедур. Агресор якраз і ставить собі за мету не допустити обрання легітимного Глави Держави, котрий забезпечить захист суверенітету й територіальної цілісності України, конституційні права українських громадян і проведення соціально-економічних реформ.

У ситуації, що склалася, важко переоцінити важливість теперішньої виборчої кампанії. Українська Всесвітня Координаційна Рада як міжнародна громадська організація, що об’єднує українців у всьому світі, котрі є як громадянами України, так і громадянами інших держав, не є і не може виступати суб’єктом виборів. Водночас наше членство не може і не буде залишатися байдужим до перебігу виборів Президента України.

Українська Всесвітня Координаційна Рада звертається до громадян України за кордоном узяти якнайактивнішу участь у голосуванні 25 травня ц. р. Незважаючи на те, що законодавство не передбачило належних умов для відкриття додаткових дільниць у приміщеннях українських шкіл, громад, церков і молитовних домів, що використовуються українськими асоціаціями і товариствами за кордоном, **обов’язок кожного українця з правом голосу — прибути на виборчу дільницю, до якої він прикріплений, і проголосувати.**

За кого голосувати — кожен вирішує особисто.

УВКР, що об’єднує українців, які сповідують різні політичні погляди, мають різні симпатії, не може закликати до підтримки єдиного кандидата.

Навіть діти розуміють...

Зоя ШАЛІВСЬКА,
м. Конотоп Сумської обл.

Учергове ми з чоловіком їхали на Майдан лютневого ранку через кілька днів після кривавого побоїща. Там охрипли від тривалих панакхид священники відспівували загиблих героїв. Ми ж везли майданівцям вареники. За звичаєм нашого села на Полтавщині, вони мусили бути на поминальному столі.

Не встигли вскочити у свій 16 вагон потяга Луганськ—Київ, і привітні провідниці з ближчого дозволили залишитись у них — потяг був напівпорожній. Потроху завели розмову. Від нас уперше почули, що Януковича вже немає в Україні. За добу в дорозі ніякої інформації не мали. Зате отримали суворий наказ: у Києві з вагона не виходити. А ще в Луганську, за їхніми словами, пасажиром рекомендували не їхати до Києва і навіть висаджували з потяга. Були щиро здивовані, що ми їдемо в Київ добровільно, власним коштом. “Скажіть там, на Майдані, аби зняли керівників залізниці, що набивали вагони шахтарями, яких примусово везли в Київ підтримувати Януковича”, — просили луганчанки. Говори-

ли про безправність, залякування тих, хто намагався відмовитися. Зібрались у нашому купе і провідниці з сусіднього вагона, пили чай, їли вареники, спілкувалися. У Києві щиро попросилися, обнялися.

І ось у травні знову збираюся до Києва. Зі східних областей надходять тривожні новини, запізнюються звідти потяги. Та їхати хочу теж луганським, маючи надію зустріти своїх знайомих провідників. Іду вздовж вагонів. Не пощастило...

Зі мною в купе молода жінка з дівчинкою. Жвава, товариська Сонечка повідомила, що їй чотири роки і їде до бабусі. Розказую їй віршик про зайчика, який захотів спати. Сонечка весело повторює українською. Та раптом дівчинка замовкає, личко стає серйозним. Дістає ляльку, якою перед цим бавилася, і пошепки повідомляє: “Это кукла-вампи́р. Она прокусывает шейку. Я напугаю куклой плохих бандитов, и они убегут в Россию”. Я була вражена: на відміну від деяких політиків, які говорять про мітинги мирних мешканців, маленька луганчанка добре знає, хто вони і звідки. Мама додала, що недавно Сонечка забороня-

Водночас вважаємо, що особа, котра претендує на найвищу посаду в державі, повинна відповідати критеріям патріотизму, порядності та професіоналізму й у своїй діяльності відстоювати такі принципи:

Питання територіальної цілісності й незалежності України, включно з Кримом, у ситуації, що склалася, є принциповим і не підлягає компромісу та не може бути предметом переговорів за будь-яких обставин.

Новообраний Президент України повинен забезпечити виконання вимог Євромайдану з питань внутрішньої та зовнішньої політики.

Українська Держава поряд із турботою про громадян в Україні повинна забезпечити реальний захист гуманітарних, культурних, освітніх і духовних потреб багатомільйонної української діаспори.

Питання захисту соціальних і культурних потреб української трудової міграції повинно знайти законодавче й практичне вирішення.

Ухвалити й практично реалізувати Державну програму “Повернення українців в Україну”.

Створити умови для збереження українцями своєї національної ідентичності без огляду на місце проживання чи перебування.

Микола ЦИМБАЛЮК

Крім численних публікацій у пресі, в наукових журналах і збірниках 2004 року Надія Миронець упорядкувала і видала книжку “Олена Теліга. Листи. Спогади”. Ще через два роки — 2-е видання: О. Теліга “О краю мій...”, куди увійшли твори, документи і біографічний нарис про авторку. І як логічне продовження попередніх пошуків нещодавно вона презентувала свою чергову роботу: “Загублений талант. Сергій Кушніренко: біографічний нарис, твори, документи”.

Річ у тім, що упорядковуючи книжки про Олену Телігу, Миронець не могла минути одного з її адресатів, С. Кушніренка. Ні вміщена фотографія Кушніренка в колі друзів, ні коротка біографічна довідка в “Анотованому покажчику імен” не давали вичерпної інформації про цю людину, оскільки, як зазначає упорядниця, “жодних джерел виявити не вдалося”.

Завісу над таємницею привідкрила онука Кушніренка Світлана Гондя (Сергусько), яка відгукнулася на вихід попередніх книжок Надії Миронець. Як повідомила пані Світлана, її дідусь після війни оселився і жив на Рівненщині, був одружений, мав доньку. Але ніхто з рідних не знав, що Сергій Кушніренко писав вірші (“Я від трьох літ поет”), мав прекрасну європейську освіту (закінчив українську гімназію в Рівному, вчився у Варшавському університеті, вільно володів п’ятьма іноземними мовами), під час війни брав участь у Похідній групі (бандерівці) на Схід, але дійшов лиш до Василькова. Хто б міг подумати, що в особі колгоспного рахівника, потім — завідувача сільмагу і до виходу на пенсію 1977 року — робітника цегельного заводу криється загублений талант і трагедія долі українця.

Сергій Кушніренко народився 1913 р. у Житомирі, в родині залізничника-телеграфіста. Рано залишився сиротою: спочатку помер батько, а згодом, у 1924 р. від голоду померла й мати. Ковтнув він з гіркої чаші життя в дитбудинку для безпритульних. Згодом ним заопікувалися родичі, але сирітська доля від того не стала легшою чи солодшою — чимось дуже нагадувала Шевченку: завжди голодний, голий-босий, пас худобу, доглядав за малими дітьми. Босоніж ходив за 5 км у школу в сусіднє село Корделівку; якось випав сніг і він, вертаючись додому, відморозив собі ноги. Згодом видужав, але все життя та рахуба давала про себе знати.

Чотирнадцятирічним Сергія забрала до себе мати сестра, яка жила в Острозі, що перебувала тоді в польській окупаційній зоні. А його рідного брата Дмитра забрав батьків брат, який жив далеко на чужині, в Росії, у Татарській республіці. За все життя лише раз брати зустрілися й побачили один одного, коли їхній шлях по земній юдолі добігав краю.

Острозький період життя Сергія Кушніренка завжди згадував зі щемом і теплою. Зігрітий теплом тітчиної душі, він залишився вдячним їй усе життя. Присвятив їй два зворушливі вірші: “Далекий спогад” (“Вона ввійде в кімнату й скаже так до мене: // “Пропав такий чудовий ранок... і не сором?..”) і “В альбом тітці Анні” (Твої пісні, твої слова й догани, // Стоїш переді мною чесна і побожена...).

Відреставрована доля анахорета

Свого часу наукові інтереси доктора історичних наук Н. І. Миронець зійшлися на межі історії і літератури. На початку 1990-х років багатьом читачам пам’ятні її перші публікації в періодиці частини епістолярної спадщини В. Винниченка, Є. Чикаленка та інших діячів української культури. Тепер це сприймається як буденна річ, а тоді це було справжнім відкриттям і тих невідомих сторінок нашої історії, і тих діячів. Відтоді пошуки, дослідження і оприлюднення Надією Іванівною таємниць української культури дедалі поглиблюються і розширюються.

Тітка, як і мати Сергія, була зі збіднілого дворянського роду, корені якого у Білорусі. Тож вона мала прекрасну освіту — навчалася у Парижі в Сорбонні, була знайома з багатьма представниками французької і російської культури, зокрема Іваном Буніним. У той час, коли прихистила небожа, тітка Анна працювала в Острозькій гімназії, викладаючи французьку і математику, а її чоловік був директором. Завдяки їм Кушніренко 1933 року закінчив гімназію і ще два роки навчався у VI—VII класах славнозвісної Рівненської української гімназії Федора Пекарського.

Тут крім прекрасного викладання різних предметів велася ще й велика виховна робота з молоддю в дусі українського патріотизму. Напевно, саме тут стихійний націоналізм у душі Кушніренка криста-

лізується в його життєві принципи і переконання. Він дебютує як поет, опублікувавши в учнівському часописі “Ватра” десяток своїх поезій. Художнє оформлення цього гімназійного журналу виконував ще мало кому відомий тоді художник Ніл Хасевич.

По закінченні Рівненської гімназії Кушніренко вступив на філологічний факультет Варшавського університету. Там, в українській студентській громаді, він познайомився з багатьма відомими молодими українцями. Там зустрівся з Оленою Телігою, уже знаною на той час поетесою, публіцисткою, громадською діячкою, яка опікувалася вихованням української націоналістичної молоді у Варшаві, з Олегом Штулем, майбутнім діячем ОУН, журналістом, літературним критиком, Іваном Коровицьким, викладачем церковнослов’янської мови, літератури та історії православної церкви тощо. Останній стане одним із його найближчих друзів. До єдиної збірки поезій “Пружинь”, що вийшла 1938 р. у Львові, увійшов вірш “Мандри”, який, як зазначає у примітках

Надія Миронець, в рукописі був присвячений І. Коровицькому. Особливо теплі почуття мав Сергій Кушніренко до Олени Теліги. Вродливий юнак, напевно, відчував не просто дружні почуття до надзвичайно вродливої, розумної, талановитої, високоосвіченої жінки, перед якою благоговіли всі, хто був знайомий з нею. 1936 р. у львівському журналі “Вістник” він опублікував вірш “Психопортрет. Олена Теліга”: “Природножива, мов потік балакуча, // Залюблена в ритміку сонячних днів, // Хоч пройдений шлях — це краєжі, навіть кручі, // Обличчя не знає: що смуток, що гнів”.

Олена Теліга ж, яка не лише мала дар зачаровувати людей, а й чудово розумілася на їхніх душах, гідно оцінила і підтримала Сергія і як людину, і як поета. В одному з листів до Ксенії Світлик вона писала: “Розмовляли з ним (Кушніренком — Авт.) багато, до полуночі і за північ. Чим більше я його пізнавала, тим більше я набирала до нього пошани. Яка це горда, шляхетна і вперта вдача! І до того — талановитий на рідкість. Буде з нього, здається, тип людини, що ми так мало маємо: яка вміє єднати слово з ділом”. Вона пророкувала його поезії велике майбутнє, бо була переконана, що “дійсно в неї увійшла, наперекір невольницьким думкам, нова сила, “налита сонцем, молода, рішуча” з культом завзятців, із змаганням, на яке дивляться як на радість”. Це було відображенням тих настроїв і духовного світу молодого покоління свідомих українців 1920—1930-х рр., які, як і старше покоління — учасників Української революції 1917 року під тиском грубої військової сили, політично-го підступу Москви і злого фатуму опинилися за межами України, але ні на мить не сумнівалися, що вони повернуться на свою рідну землю. Може, тому в багатьох поезіях Сергія Кушніренка присутні мотиви боротьби і майбутньої помсти ворогам. “Росте, координує м’язи, // Незломний, молодий і впертий, // Це Він, це ми, це кожний з нас, // Що принесе себе у жертву”, — писав він у вірші “В будучину”.

Напередодні Другої світової письменник плідно працює. Переважна більшість зі 106 віднайдених Надією Миронець віршів Кушніренка публікувалися в періодиці, частина — 51 поезія — увійшла до збірки “Пружинь”, на яку відгукнувся Євген Маланюк. Він, зокрема, писав: “Що з автора — вражливий лірик і людина обдарована поетичним хистом, се не підлягало ніякому сумніву, і збірка все се поважно підтвердила”. І далі наголошує, що в автора “гострий і голодний на барви й рух — молодий зір”, у віршах якого “б’ється... може гарячковий, але й гарячий живчик справжнього життя”.

Щодо прози Сергія Кушніренка, то відоме лиш одне опові-

дання “Золотий херувим”, зі статей — літературознавча розвідка “Шевченко й ми (Думки й зауваги до характеристики)” і “Нова дійсність на Підляшші”, де описав історію цієї споконвічно української землі, розглянув причини її культурного занепаду. Перші дві були опубліковані у “Вістнику”, третя — в газеті “Краківські вісті”.

Якусь дешиццю світла на особисте життя і почування Сергія Кушніренка проливають сторінки з його щоденника за 1976—1984 рр., уривки з якого Надія Миронець також помістила в цій книжці. З них постає неймовірна трагедія людської душі, яка змушена була за умов совєтської дійсності піти не просто у внутрішню еміграцію, а й фізично переховуватися від недремного ока НКВД, а

Олена Теліга

потім КГБ. До цього додалася його самотність анахорета і повне нерозуміння, навіть принизлива зневага в родині — дружина, проста селянка, була далека від його духовних потреб. “Вихідний. Домую, ремонтую свинарник, рубаю дрова. Увечері прийшла Лена, підняла бучу, що не висувив чоботи, що не так дав курям, свиням, одним словом, це у неї черговий приступ істерії. Таке буває особливо під свято чи у свято. Думаю переглянути свої співвідношення з жінкою. Щось тут не все добре”, — записує він 20.XI. 1976 р. І подібні нотатки в його діаріуші, який Кушніренко почав вести уже в пенсійному віці, непоодинокі...

Микола Жулинський, директор Інституту літератури НАН України, академік, доктор філологічних наук, який, здавалося, знає історію українського письменства як свої п’ять пальців, щиро зізнався на презентації, що донедавна анічогісінько не знав про Сергія Кушніренка, свого земляка з Волині. Довідався лише з книжки Надії Миронець.

— Прочитав, — розповідав Микола Григорович, — і був зди-

вований не так поезією, як долею людини. Тому що ця доля — це доля як уособлення багатьох українських патріотів, які були заряджені на творчість, на самореалізацію в різних видах творчості. Але їм судилося: одним — боротьба, другим — рання смерть, третім — Сибір, каторга, четвертим — ось таке неймовірно трагічне в морально-психологічному плані життя. Найбільше вражають щоденникові записи, які говорять про те, що такої колосальної потуги талант змушений був елементарно виживати в умовах совєтської дійсності. Весь час загрожений, він не міг признатися ні в своїй освіченості, ні в тому, що мав поетичну збірку, що був знайомий з багатьма відомими людьми. Нам, сучасникам, важко навіть збагнути, як жилося цій непересічній людині за тих умов.

У записках Сергія Кушніренка, що надібуємо в його щоденнику, він розмірковує над тим, що відбувається в сучасному світі, чому вибухають революції, чому вони приносять такі наслідки (все ніби про день сьогоднішній). Від запису до запису бачиш, що автор живе планетарними проблемами: чому з’являються тирані, диктатори, яка доля їм уготована (думки про Гітлера). З відомих міркувань він не згадує про Сталіна, але повсякчас має його на увазі. Микола Жулинський теж звернув увагу на те, як думки Сергія Кушніренка перегукуються з днем сьогоднішнім, коли ми відзначаємо 200-річчя Тараса Шевченка:

— Тарас Григорович не сприймав будь-які форми деспотії. І це несприйняття деспотії почалося у Шевченка з самого малечку, і він ні на крок не відступив зі своєї позиції. Згадаймо, як він, повертаючись після заслання, приїжджає у Нижній Новгород. Нібито уже вільний, він сидить і боїться, що його повернуть назад, незважаючи на те, що за нього клопоталися відомі особи імперії, що в Росії до влади прийшов Олександр II-реформатор... І в цей час Шевченко пише поему “Неофіти”, де з абсолютною принциповістю стверджує, що будь-який цар — тиран, деспот, на якого не може бути жодних надій, бо за своєю сутністю він несе пригнічення, зневолення людини і народу. Політика Російської імперії, починаючи із завоювання територій і народів Сибіру, Середньої Азії, Кавказу супроводжувалася нищенням культури, історичних і культурних пам’яток, що витворювалися впродовж віків. Від Московської імперії, яка будувалася на людській крові і загарбницькій ідеології, годі чекати гуманності й високої культури. У цьому ми переконуємося і сьогодні, ставши свідками того, як російська загарбницька політика застосовується проти незалежної України. Вона однакова була і залишається агресивною що за царя Ніколая II, що за Леніна, що за Сталіна, що за Путіна.

Тож не лише патріотична, життєствердна поезія Сергія Кушніренка суголосна зі світоглядом нинішнього покоління, а й роздуми цього загубленого таланту щодо російської тиранії.

— *Ваша повість про післявоєнні часи “Чорне сонце” — автобіографічні спогади дитинства з усіма реальними героями? Чи серед них є і вигадані?*

— Усі герої повісті й події були у моєму житті. Але я замінив їхні імена на прохання моїх односельців. Це були скромні люди і не хотіли, щоб про них дізналися читачі. Я також замінив ім'я головного героя, моєї сестри, деяких родичів. Але важливо те, що наша сім'я була однією з тих багатьох, які так само працювали з ранку до ночі, але жили дуже нужденно. Тоді, в 30-х роках, “розкуркулювали” селян і забирали у них останнє. І навіть після війни держава продовжувала хапати за горло: хто мав корову, в того вимагали 200 літрів молока, кількості яєць повинні були здати державі ті, хто мав курей... Це вважалося “першочерговим обов'язком кожного”, за порушення винуватців суворо карали. А ще ж увели податок, позику, самообкладання...

— *Що змусило Вас, людину з літературним обдарованням, обрати професію агронома?*

— З раннього дитинства мріяв стати механізатором. У початкових класах хотів бути танкістом, а у старших — інженером-будівельником. А після закінчення школи в газеті “Колгоспне село” (тепер — “Сільські вісті”) побачив оголошення про прийом до Білоцерківського сільськогосподарського інституту. На стаціонар я не пройшов за конкурсом, але не відступив і продовжив навчання заочно. Тоді навіть уявити не міг, що стану аспірантом, а згодом доцентом, та ще й очолюватиму кафедру. Хоча вибір професії аграрія — це не випадковість, а закономірність. Батько працював агрономом, чоловік рідної сестри — агрономом, дружина також стала агрономом. Навіть зараз старша донька — агроном, зять — агроном, онука сестри і її чоловік — також агрономи.

— *Але щось змусило Вас розвивати свої літературні здібності?*

— Я дуже хотів навчатися далі. Вже тоді друкувався в газетах, відвідував літературну студію “Заспів”. Після повернення з армії мене обрали заступником голови колгоспу. Хоча було обмаль часу, я продовжував писати вірші і активно друкувався в газетах. Тоді ж мене рекомендували до вищої партійної школи на факультет журналістики. Та напередодні зарахування до неї, коли мене вже поселили в гуртожитку цієї організації, якось випадково подивився у вікно і побачив зелене поле... І так схотілося бути ближче до землі, працювати на ній, не зраджувати їй, що я вирішив змінити плани. Тому вигадав, що з особистих обставин маю терміново від'їхати. А дорогою завернув до Білої Церкви і крадькома здав документи в аспірантуру.

— *Чому крадькома?*

— Якби в райкомі партії дізналися правду, то нізачо не відпустили б. Адже мене вже направили до вищої партійної школи, тож я був зобов'язаний там навчатися. Така сила партійного тиску була звична для тих часів.

— *Уже будучи доцентом Білоцерківського сільськогосподарського інституту, Ви лишилися майже єдиним, хто викладав українською мовою. Як до цього ставився ректор та інші колеги?*

— Наша кафедра ботаніки та фізіології рослин, яку я очолював 1978 року, була єдиною, де заняття

Андрій ГУДИМА: «Най слова мої будуть, що свячені ножі...»

Мабуть, важко сьогодні знайти в Україні письменника, який би у своїх творах розкривав усі найважчі часи й найгостріші проблеми в історії нашої держави. Тому герої його творів — відомі історичні постаті: Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Устим Кармелюк і звичайні люди, долі яких скалічив Голодомор, війна проти німецьких загарбників, “виконання інтеробов'язку в Афганістані” чи заробітчанство за кордоном.

І всі ці теми близькі серцю письменника так само, як і люди, про життя яких він пише.

велися українською. Через це мене викликали “на килимок” ректор і секретар парткому. Вони вимагали, щоб заняття велися російською мовою. Я ж відповідав, що хочу дослухатися думки свого колективу, а оскільки і викладачі кафедри, і студенти мене в цьому підтримували, то керівництво мирилося з цим, хоч це їм дуже “пекло”.

— *А коли Ви 1986 року на вченій Раді інституту виступили на захист національної гідності й української мови, Вас підтримав хоч хтось із колег?*

— У червні 1986 року я виступив як голова комісії з перевірки навчально-виховної роботи на підготовчому відділенні. Наполягав на тому, щоб викладання велось рідною мовою і процитував для підтвердження слова Олеса Гончара на IX з'їзді письменників України. Він зазначав, що як і кожна повноцінна мова, наша годиться для школи, для студентської аудиторії, і для буднів, і для свят... А зневага до мови свого народу означає власну обмеженість людини. Коли я після виступу повертався на своє місце, залягла мертва тиша. І хоча ніхто не намілював мене підтримати, але й проти ніхто не виступив.

— *Уже через два роки після цього в країні вийшов “Закон про мову”. І Ваше керівництво було змушене змінити своє ставлення до української мови згідно з вказівкою “згори”. Ви випередили події на два роки. Отже, письменник повинен не лише “йти в ногу з часом”, а й уміти зазирати в майбутнє, щоб змінити чи наблизити його?*

— Звичайно, якщо це дано письменнику. Але, на жаль, не завжди так трапляється. А в даному випадку було не якесь ясновидіння, а прагнення справедливості й висловлювання думки багатьох українців. Хто ж повинен їх висловлювати, якщо не письменник? А ректор тоді справді різко змінив своє ставлення до мене. Кілька годин сиділи в його кабінеті і вчитувалися в проект Програми Народного руху України за перебудову. Ми сперечалися, обговорювали кожний розділ, кожний абзац проекту. Час уже вимагав змін і керівництво було не в змозі протистояти його вимогам. Про цей епізод я згадую в книзі “Шляхами долі”.

— *Ваш роман “Чуже весілля” 1981 року спочатку друкувався уривками в білоцерківській міській газеті. Його високо оцінили наші патріархи української літератури Віктор Міняйло і Анатолій Дімаров. Але чому твір побачив світ аж через чотири роки?*

— Річ у тім, що я мав необережність, на прохання одного відомого письменника, вказати на помилку, допущену в тлумачному словнику, виданому колективом авторів Інституту літератури

ім. Т. Г. Шевченка. Це не сподобалося одному зі співавторів і той написав на роман розгромну рецензію, звинувачуючи в тому, що я “не продумав ідейно-соціальної проблематики, не вибрав належної композиції і не відшліфував до кінця художню тканину”. Ось так перша негативна рецензія на кілька років загальмувала його видання. Зате мій віршований роман “Устим Кармелюк” побачив світ 1992-го — в ті скрутні часи, коли в країні не вистачало паперу. Але завдяки Київській обласній організації книголюбів і видавництву “Урожай” він вийшов.

— *Наполегливість не була марною. За цей твір Ви отримали премію ім. Михайла Коцюбинського. Але ж Ваш роман “Кара без вины”, присвячений Голодомору, так само, як і “Чуже весілля”, вийшов аж через п'ять років після його написання. Хоча публікації уривків із нього друкувалися в газеті “Ленінський шлях” ще 1988-го. Невже “видавці” так довго “дозрівали” до його сприйняття, щоб аж через п'ять років оцінити його премією ім. І. Нечуя-Левицького?*

— Цей твір — данина пам'яті всім невинно убитим. Я вважав за особистий обов'язок видати його. Спочатку це мала бути повість “Лобода-лебідонька”. У грудні 1987 року я її завершив, а вже за місяць редактор міської газети “Ленінський шлях” ризикнув опублікувати уривок із неї. Пригадую, що деякі мої колеги і товариші застерігали, вмовляли одуматися, щоб не накликати біду на себе. Листів із відгуків читачів тоді справді виявилось чимало. Це був перший роман у сучасній українській літературі про Голодомор. Я сподівався, що видавництва вхопляться за нього обома руками. Але ті побоялися. Добре, що знайшовся благодійник для цієї книги — агрофірма “Олександрія”. І взимку 1993 року — саме до 60-ліття Голодомору, книга побачила світ. Мені було приємно, що цей роман схвилював Віктора Міняйла і Анатолія Дімарова.

— *Серед Ваших творів, як на мене, є особливий; уривки з нього у нас декламують під час національних свят: Дня Незалежності, Дня козацтва, Дня рідної мови. Це роман у віршах — “Сповідь Мазепи”. Як довго Ви писали його? І що нашітовжнуло до написання? Як вдалося так дібрати розмір, щоб твір сприймався, мов щира внутрішня розмова?*

— Я відразу розумів, що ступаю на нелегку і навіть сміливу стежку, звязавшись за “Сповідь Мазепи”. Адже роман у віршах писати нелегко, а до постаті гетьмана Івана Мазепи полохливі не підступаються. На цей час уже мав романи у віршах — “Устим

Кармелюк”, “Северин Наливайко”, “Клекотіли орли”. Та все ж — Мазепа, образ його надихав чимало європейських літераторів і митців, а тому вимагав особливого бачення і відтворення. Але це не зупиняло. Я намагався змалювати внутрішній портрет гетьмана — його роздуми, сумніви, переживання... Хотів показати в образі героя незнищимість прагнення українського народу до незалежності. Для цього вирішив обрати форму сповіді. Адже саме на сповіді смертні підносяться над собою і щиро сповідуються перед Всевишнім.

Вписуючи Мазепу — державотворця, звертався до ретроспекції, коли сучасні події розгортаються під кутом зору минулого і навпаки. Для того, щоб читачі мали можливість подумки дописувати портрет гетьмана, бо вони — нащадки! — відповідалі за посмертну славу і ганьбу предків.

Почав писати роман 5 січня 2001 року, а завершив 6 червня 2002 року. Писав його з перервами.

— *Майже щороку Ви пишете і видаєте свої твори, причому всі вони на злободенні теми. За останні п'ять років у Вас вийшло п'ять різножанрових творів: роман-диалогія “Поша очима Мінерви” — про аморальність, продажництво і хабарництво у наших вищих, драматична диалогія “Піти від зла”, роман “І зорі відлітають у вирій” — спогади дитинства і юності, що влітаються у сповідь душі, повість “Спокута” — розповідь про “афганця”, який так і не вписався в сучасне життя і не зміг сприйняти наше складне сьогодення, роман “Заручники” — про принизливе і важке заробітчанство наших земляків за кордоном. А цього року вийшла в світ поема “Третє пришествя”, яка побудована як діалог во-*

скреслого Тараса з автором. Вона — як звернення до нащадків, причетних до сьогоднішніх подій, до боротьби з корупцією, до Майдану. Можете процитувати з неї хоча б кілька рядків?

— Я почав писати поему наприкінці минулого року: одразу ж після побиття наших студентів на Майдані. А цього року змушений продовжити її написання: адже боротьба нашого народу за незалежність ще не закінчилася.

*“...Всі, покликані Всевишнім
У Небесну Сотню.
Не загині, не колишні —
Вічні від сьогодні.
Звідти вони, з Піднебесся,
Матері послужать —
Захиститись від безчестя
Духом надолужать.
А Майдан-ан-н...
Вселюдне море.
Домовини плінуть.
Плачуть свічі. Стогне горе
І немає спини
Давній пісні лебединій,
Що списана з Неба...”*

— *Як Ви вважаєте, які риси мусять бути характерними для наших сучасних літераторів?*

— Насамперед — патріотизм, честь і гідність. Крім того письменники мають бути об'єктивними, чесними, порядними. А зати — віртуозне володіння словом. Не слід друкувати “легку” літературу, опускаючись до примітивних смаків. Вважаю, що письменники повинні виховувати читача, звертатися до його найвищих почуттів, бути на службі Духовності.

— *А що побажаєте нашим читачам?*

— Не полишати спілкування з книгами. Адже книга завжди була і є джерелом нашої духовності. А Слово було, є і лишається Богом.

Спілкувалася
Тайна БРАТЧЕНКО

Український павільйон у Каннах

Надія КИР'ЯН

Про це на прес-конференції розповіли генеральний директор МКФ “Молодість” Андрій Халпахчі, голова Наглядової ради фонду Ігор Янковський, перший заступник міністра культури Олеся Островська-Люта, прес-секретар Анна Корягіна.

В офіційній програмі Каннського фестивалю нині як спеціальна подія буде представлено повнометражний документальний фільм Сергія Лозниці “Майдан”. Сергій Лозниця — відомий український режисер документального й ігрового кіно, що мешкає в Німеччині. Його повнометражний художній дебют “Щастя моє” став першим українським фільмом-учасником головного конкурсу Канн 2010 року. А його наступна ігрова стрічка “В тумані” (2012) також була представлена в основній конкурсній програмі в Каннах та отримала нагороду Міжнародної асоціації кінопреси FIPRESKI.

Сергій Лозниця планував знімати фільм, присвячений трагедії Бабиного Яру. Але події Євромайдану вийшли на перший план. Режисер зняв цей фільм без фінан-

Цього року, вже всьоме, з 14 до 23 травня на Кіноринку 67-го Каннського міжнародного кінофестивалю працюватиме Український національний павільйон. Його діяльність організовує Державне агентство України з питань кіно спільно з Київським міжнародним кінофестивалем “Молодість” і Всеукраїнським благодійним фондом Ігоря Янковського “Ініціатива заради майбутнього”.

Кадр із фільму “Інь, і що з цим робити”

сування, лише однією камерою із залученням звукорежисера.

У конкурсі “Тижня критики” — найстарішої паралельної програми МКФ у Каннах бере участь повнометражний ігровий дебют “Плем’я” Мирослава Слабошпицького, лауреата багатьох нагород за короткометражні фільми.

Андрій Халпахчі, Ігор Янковський, Олеся Островська-Люта

Це фільм-експеримент, у якому автор відмовляється від звуку, персонажі користуються мовою жестів. Сюжет фільму — драматична історія першого кохання глухонімого одинадцятикласника Сергія. Фільм зняла кінокомпанія “Гармата Фільм” за підтримки Державного агентства України з питань кіно, Фонду Рината Ахметова “Розвиток України” та фонду Hubert Bals Роттердамського кінофестивалю.

Україна вперше представлена в цьому конкурсі, який існує вже 53 роки.

В офіційній програмі Cannes Classics буде представлена відреставрована стрічка Сергія Параджанова “Колір граната”.

У секції Short Film Corner візьмуть участь 3 українські короткометражні фільми: “Прості речі” Олександра Ратія, “Інь, і що з цим робити” Мирослави Хорошун, “Абонент” Оксани й Марини Артеменко.

Під час роботи Українського національного павільйону традиційно

Кадр із фільму “Колір граната”

представлять головні українські кінофори: Міжнародний кінофестиваль “Молодість” та Одеський міжнародний кінофестиваль.

Також у павільйоні буде представлено фільми “Вавилон’13” творчого об’єднання “Вавилон’13”, “Чорна книга Майдану. Студентський альманах” творчого об’єднання студентів Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого (художній керівник Юрій Терещенко), а також добірку документальної хроніки “Громадського телебачення”, присвячену Майдану.

Отже, як зазначив Андрій Халпахчі, життя українського кінематографа пожвавилось, особливо за останні чотири роки, коли з’явилося нове покоління талано-

вихих режисерів. Нам є що показувати, тож треба активніше пропагувати українське кіномистецтво. “Свого часу ми програли інформаційну війну, зокрема в Криму, що призвело до трагічних наслідків, — сказав Андрій Якович. — У Криму в минулі роки проводили не один кінофестиваль, на жаль, ми участі не брали”.

Олеся Островська-Люта сказала, що попри сучасну нелегку економічну ситуацію знайдено можливість не зменшувати і так недостатнє фінансування кіно. Адже якщо зменшити, то проекти, над якими вже працюють, не будуть завершені.

Кінематографісти сподіваються, що до фінансування кіно будуть активніше долучатися благодійники.

У Києві з 21 до 25 травня відбудеться третій Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів. Головне дійство фестивалю в кінотеатрі “Кінопанорама”. Продемонструють близько 150 стрічок з усіх континентів.

Детальна програма та розклад буде розміщена на сайті фестивалю www.kisff.org.

**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

Столичне видавництво “Смолоскип” запрошує 15 травня на презентацію видання у двох книгах: **“Іван Багряний: нове й маловідоме (есеї, документи, листи, спогади, нотатки, факти)”**. Автор видання — Олександр Шугай.

Місце презентації: Національна спілка письменників України (вул. Банкова, 2). Поч. о 18.30.

До виступів запрошені: Леонід Кравчук, Левко Лук’яненко, Юрій Щербак, Борис Олійник, Дмитро Павличко, Іван Драч, Михайло Слабошпицький, Олесь Доній, Василь Яременко.

Ведучі презентації: директор видавництва Ростислав Семків, автор Олександр Шугай, редактор Наталія Ксьондзик.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Прогнози”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики

Петро АНТОНЕНКО

279-49-47

Відділ прогностичної роботи

Надія КИР'ЯН

270-55-57

Відділ культури

Микола ЦИМБАЛЮК

279-49-47

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

278-63-69

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

278-63-69

Черговий редактор

Надія КИР'ЯН

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

<http://slovoprosvity.org>

<http://prosvitanews.org.ua>

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Загальний наклад у травні — 14 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє

погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Прогнози”
обов'язкове.

Індекс газети

“Слово Прогнози” — 30617

